Publicație lunară editată de DACIA REVIVAL INTERNATIONAL SOCIETY

DACIA
magazin

Director fondator: Dr. Napoleon Săvescu

Nr. 25 octombrie 2005

UN DOCUMENT EXCEPȚIONAL...

DACI ȘI GEȚI IN SECOLUL XVI LA DEVA

SUMAR

REVELAȚII (DE ULTIMĂ ORĂ) LA KOGAION…
• *prof.Timotei Ursu*
pag. 2

2006 - Anul Decebal
• *prof. Maria Ciornei*
pag. 6

UN ROMÂN ÎN PROCES CU STATUL UNGAR!
• *ILIE TRAIAN*
pag. 10

TEZA FALSĂ A DISPARIȚIEI GETO-DACIEI
• *AUREL STOICANU*
pag. 15

Zăul Moș, Kogaion și cultul morților
• *Viorel Patrichi*
pag. 22

Temelii spirituale dacice la Mihai Eminescu și Nicolae Densușianu
Prof. dr. Mihai Popescu
pag. 25

Vladimir Brilinsky

Luxembourgul este un mic stat în Europa Unită, comparabil ca populație și teritoriu cu județul Hunedoara. Istoria sa a fost una zbuciumată și plină de cotropitori care și-au revendicat acest teritoriu dealungul secolelor. Bântuit la începutul erei creștine, de hoardele romane, devenit ducat mai apoi și trecând sub stăpânire rând pe rând prusacă, germană, belgiană sau franceză, acest petec de pământ denumit „Inima verde a Europei" și-a conservat identitatea cum poate nici o altă națiune nu a reușit. Capitala, Luxembourg-ville respiră a istorie. Cazematele, cartierele vechi admirabil conservate, cetatea orașului, „Femeia de aur" o statuie simbolizând tocmai ideea de libertate atât de dragă poporului luxembourghez stau mărturie a istoriei locului. În nordul capitalei însă, pe platoul Kirchberg s-a nascut primul oraș european de la semnarea Tratatului de la Mastricht încoace. Cu o arhitectură comparabilă cu cea a viitorului, modernă, funcțională la maxim și opulentă în același timp, cartierul Kirchberg, adăpostește principalele instituții ale Uniunii Europene. Este prevăzută extinderea sa, pentru ca acest loc să devină în câțiva ani, chiar „buricul" Europei Unite.

Dar, tocmai în acest loc, în care vechiul se împletește cu noul, loc în care s-au pus bazele și se crează infrastructura viitoarei Europe, cu locuitori europeni, cu o conștiință europeană, pe multe din casele mai vechi sau mai noi, găsim inscripționat cu reală mândrie, expresia care dă și titlul acestui editorial *Mir wölle bleive wat mir sin* adică, NOI VREM SĂ RĂMÂNEM CEEA CE SUNTEM. Acceptând aderența la marea familie europeană, luxembourghezii își afișează astfel adevăratul lor certificat de naștere și totodată pașaportul spre o intrare demnă în Europa. Ei nu doresc cu nici un preț să li se șteargă identitatea pe care au știut să o cultive de secole.

Mai la sudul Europei pierdută în imensitatea Mării Mediterane insula Mallorca cu o suprafață de 3600 de kilometrii pătrați, și o populație de 430 000 de locuitori a fost bătută și ea de milenii de prigoană și ocupație. Civilizatorii romani i-au vizitat odată prin mileniul I înainte de Cristos și, au uitat să mai plece 500 de ani. Au civilizat ce a fost de civilizat și au plecat.Populația băștinașă a rămas. Au venit apoi maurii, mai târziu spaniolii.Francezii au dat și ei o raită prin însorita insulă, iar acum vin germanii care cumpără tot ce se poate cumpăra acolo. Mallorchezii însă au rămas. Ei nu sunt spanioli, cu atât mai puțin francezi.Ei sunt mallorchezi și gata. Au limba lor, au obiceiurile lor, au vinul lor tradițional, au tot ce le trebuie pentru a arăta cum o nație atât de mică a știut să-și păstreze identitatea. Nu se tem nici de nemții care vin în valuri să le fure soarele iar dacă îi întrebi de romanii care au stat 500 de ani îți râd în față. De la romani nu au nimic.Știu doar că au fost niște cotropitori și cam atât.

Numai noi nu vrem să rămânem ceea ce de fapt suntem, urmași ai poporului geto-dac. Numai noi ne grăbim să pupăm poala Europei încărcați cu blestemul că ne tragem din romanitate. Numai noi organizăm Congresul spiritualității românești, sub semnul stupidei sărbătoriri a 1900 de ani de la formarea poporului român. Când națiile mici intră în Europa afișându-și propria identitate, o națiune mare ca a noastră își dă cu firma în cap cerșindu-și originile prin paturile romanilor civilizatori.

REVELAȚII (DE ULTIMĂ ORĂ) LA KOGAION...

• *Prof.Timotei Ursu*

La Congresul al VI-lea de Dacologie de la Bucureşti dedicat anul acesta în principal "Kogaionului", 16 comunicări s-au întrecut în pledoaria pentru situarea "Muntelui Sfânt al Geto-Dacilor" într-o multitudine de locuri de pe culmile sau în complexul celor trei aripi muntoase ale Carpaților. În expunerea comunicării mele am insistat asupra necesității de a porni, în localizarea ipotetică a Kogaionului, nu de la *posibilitatea* cutărui loc de a oferi (mai ales prin structuri morfologice locale: piscuri, stânci, peşteri,etc) condiții mai mult sau mai puțin ofertante pentru practicarea unui cult primitiv, ci de la *probabilitatea* existenței unei locații sacre. Or, o astfel de locație trebuie să fie axată pe existența unor dovezi materiale palpabile, relevate arheologic şi pasibile de relaționare cu informațiile din sursele istorice (Herodot, Strabon şi, mai ales, Jordanes/Jornandens). În acest sens cred că localizarea Kogaionului în Munții Orăştiei este sprijinită nu numai de opinia – direct expusă sau numai sugerată - a unei importante pleiade de arheologi care au "lucrat" în zonă (D.M.Teodorescu, Constantin şi Hadrian Daicoviciu, Octavian Floca, Ştefan Ferenczi, I.H.Crişan şi, fără ezitare, de contemporanii Ioan Glodariu şi Adriana Rusu-Pescariu), dar mai ales de proba irefutabilă a existenței celor 26 sanctuare construite cu certitudine, în acest areal, de geto-daci.

Quintesența acestora o ilustrează gruparea sanctuarelor de pe terasele a X-a şi a XI-a de la Dealul Grădiştei. Că o bună parte din arheologii citați mai sus (mai ales cei ale căror amintiri din cursul secundar al şcolii se opresc la "regula de trei-simplă"…) consideră - în aparentă opoziție cu concluziile cercetărilor pluridisciplinare – că aceste sanctuare au fost "simple altare de închinăciune ale dacilor" , e un fapt pe care îl vom lăsa, pentru moment, deoparte. Certitudinea cercetărilor şi interpretărilor pluridisciplinare (chiar dacă, din onestitate ştiințifică, au fost sau mai sunt încă prezentate drept *ipoteze de lucru*, - vezi cercetările prof. univ. Gh.Chiş, general V.Dragomir, G. Charierre, colectivul ing. Bobancu, prof. Timotei Ursu, echipa de Studiu Pluridisciplinar a AOS şi, în ultimele decenii revelatoarele confirmări ale funcțiilor astronomice ale sanctuarelor puse în valoare de cercetările conf. univ. Florin Stănescu - vin spectaculos în sprijinul "relatării" lui Jordanes/Jornandes care atribuia învățăceilor lui Deceneu impresionante cunoştiințe *ştiințifice.* Pentru a exersa asemenea cunoştințe, ei trebuiau să dispună şi de *ustensilele adecvate,* cu mult mai complexe decât o simplă găleată cu apă în care, oglindindu-se cerul, să o transforme instantaneu în… primitiv *astrolab*!…

În studiul "SISTEMUL NUMERIC GETO-DAC" (1983-84), în cele cinci comunicări susținute în acei ani şi în două articole (publicate în revista FLACĂRA, în 1984 şi 1985) am insistat nu numai asupra rezultatelor uimitoare ale analizei numerice care demonstrează "interacțiunea mulțimilor diferite de piese" ale sanctuarelor de la Dealul Grădiştei, şi anume prin concurența unor diverse serii numerice întru funcționarea drept *memorator şi calculator*, dar şi asupra construcției semnificative a sanctuarelor de pe terasele X-XI (aliniamente inter-sanctuare), precum şi asupra alegerii aparent "paradoxale" a Dealului Grădiştei drept… *Kogaion.* Ce anume i-a determinat pe daci să construiască tocmai acolo - într-o zonă deloc potrivită pentru habitat şi în mijlocul unei "puzderii de muntişori dominați de câteva vârfuri proeminente" - această veritabilă *Lassa Carpatică?!*

Examinând o hartă 1:10.000 a zonei muntoase înconjurătoare Dealului Grădiştei (harta mi-a fost încredințată, în 1984, de ing. V. Albotă de la Institutul de Topografie din Bucureşti) am constatat atunci că - sub rezerva unor minime toleranțe - Dealul Grădiştei se află în *centrul* unei veritabile "Roze a Vânturilor", beneficiind de 6 din cele 8 *direcții cardinale esențiale*, "aproximativ exacte". Un observator situat în punctul Dealul Grădiştei în

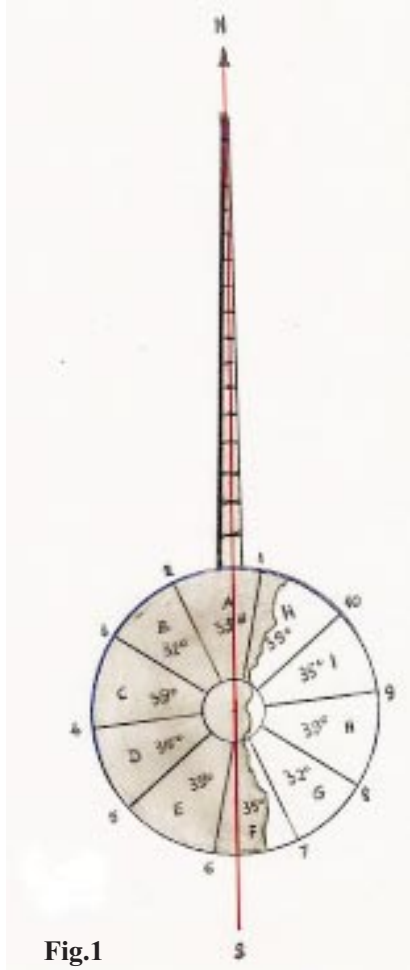

Fig.1

timp de noapte, cu *focuri aprinse pe vârfurile celor 6 munţi* indicaţi, în această spontană Roză a Vânturilor, veritabili "direcţionali" cum denumesc militarii astfel de poziţionări, ar fi avut - socoteam pe atunci - o raportare *astro-geografică* excelentă, repere poziţionale în funcţie de care s-ar fi putut trasa, cu exactitate, "rotirea celor 346 de stele" indicate de… descrierea lui Jordanes/Jornandes or modificările poziţiei răsăriturilor şi apusurilor echinoxiale şi solstiţiale ale Soarelui şi Lunii.

Faptul ar fi fost, cu adevărat, revelator; dar… "deschiderea către orizontul vizibil" a cotei maxime de la Dealul Grădiştei era posibilă numai înspre… Vest; spre Nord, spre Est şi spre Sud înălţimea *mai mică* a Dealului Grădiştei faţă de culmile din jur îl înfundă între aceste culmi, refuzându-i esenţialul *orizont vizibil* fără de care corecta raportare astro-geografică este imposibilă.

La Congresul de dacologie din acest an mi-a atras atenţia, în mod special, comunicarea lui Vladimir Brilinsky un bun cunoscător al Munţilor Orăştiei. Lucrarea sa ("*Zece argumente pentru situarea Kogaionului la Muntele Godeanu din Munţii Orăştiei*") pleda destul de convingător pentru ideia enunţată în titlu. Trei săptămâni mai târziu am făcut - după două decenii de absenţă - o nouă deplasare la Dealul Grădiştei, împreună cu dnii Brilinsky şi Florin Stănescu. Scopul acestei deplasări era acela de a verifica o serie de măsurători anterioare, înainte de încredinţarea propriei mele cărţi, "KOGAION" la tipar. O să trec peste câteva alte revelatoare repere descoperite cu acest prilej în Marele Sanctuar Rotund şi în alte sanctuarej; dar voi insista asupra ineditului unor constatări rezultate din măsurătorile la care am beneficiat de asistenţa colegială a lui Vladimir Brilinsky. Aceste constatări, acum, după coroborarea datelor prin patru hărţi de relativă exactitate, îmi furnizează *noi şi esenţiale argumente care sprijină atât ipoteza lui V.Brilinsky cât şi una din tezele de bază ale studiului meu "KOGAION".*

Am subliniat (inclusiv în articolele publicate în ultimul an în revista "DACIA") că, după opinia mea, sanctuarele de la Dealul Grădiştei prezintă funcţii de *calculator şi memorator.* Calculator pentru o serie de operaţii matematice, de conversie şi un memorator, uimitor, de constante matematice (valorile numerelor ??şi????? ba chiar de date *geodezice* care întrec copios valorile cu care ne-au obişnuit sursele istorice referitoare la cercetările de profil ale anticilor (Hiparch, Eratostene, Ptolemeu, etc). Conferenţiarul universitar Florin Stănescu (fost consultant principal al meu la studiul întreprins în 1984-85, devenit între timp – spre cinstea sa - o personalitate marcantă în cercetarea astro-arheologică mondială), a reconstituit cu admirabilă intuiţie funcţiile astronomice de *gnomon* şi *astrolab*, ale Soarelui de Andezit de la Dealul Grădiştei. Potrivit ipotezei sale, aceste funcţii sunt confirmate de orientările răsăriturilor solstiţiale (de Soare şi de Lună) ale sanctuarelor de acolo şi din alte puncte ale Munţilor Orăştiei. Demonstrând că Soarele de Andezit este o veritabilă "busolă în piatră" care indică structural, prin "coada" sa, direcţia Nordului şi că acest original sanctuar funcţiona ca savant utilaj de măsurarea a trecerii Soarelui şi a stabilirii meridianului locului, Florin Stănescu a demolat ipoteza arheologică, primitivă, potrivit căreia Soarele de Andezit ar fi fost doar un "altar de sacrificii sângerose" (sângele… potrivit acelei ipoteze urmând să fie "colectat" de ingeniosul sistem de canale de drenaj ale Terasei XI, construit - cu evidenţă - pentru protejarea terasei sacre împotriva deteriorării prin intemperii!).

S-ar părea că, astfel, s-a spus tot ce trebuia despre Soarele de Andezit.

…Dar călătoria de la sfârşitul lunii iulie mi-a reconfirmat că, la Dealul Grădiştei, *niciodată nu s-a spus încă totul*; (orientarea axei Marelui Sanctuar Rotund, de pildă, este - suntem astăzi siguri! - de 61 grade sexagesimale Vest faţă de direcţia Nordului şi ea este tocmai axa care uneşte centrul Soarelui de Andezit cu cel al Marelui Sanctuar Rotund; ştim astăzi de unde începeau constructorii marelui sanctuar numărătoarea blocurilor Cercului A şi în ce sens făceau, pe cerc, această numărătoare; etc., etc.)

Efectuând împreună cu V.Brilinsky o mai amănunţită examinare a Soarelui de Andezit, mi s-a reconfirmat opinia că *diametrul* acestei foarte originale şi masive piese rotunde de andezit nu este de 6,98 m. (cu cât o acreditam, împreună cu Florin Stănescu în urma măsurătorilor noastre, destul de grăbite, din 1985) ci *mai mic cu circa 3-5 centimetri.* Soarele de Andezit – disc impărţit prin "raze" în zece vizibile sectoare de cerc – mai prezintă astăzi cinci sectoare de cerc şi încă două jumătăţi din piesa originală (restul cercului fiind "simetric" reconstituit, acum trei decenii, prin replică-beton). Desigur, măsurând cele şase raze ale porţiunii originale păstrate *in situ,* media statistică va indica o mărime apropiată de cea apreciată în 1985; (ba, acum, după trecerea a două decenii, "media" chiar urcă la peste 6,99 m!). Adevărul e că porţiunea păstrată din piesa originală este serios fisurată, şi că, dacă sunt luate în calcul şi eliminate aceste "lăţiri" ale diametrului provocate de crăpăturile transversale, noua estimare (6,941 m.) este mult mai aproape de ipoteza că diametrul Soarelui de Andezit a avut *iniţial, în forma monolitică* o lungime egală cu "4 Y". Acest "Y" este modulul-stânjen dacic, egal cu 1,734 m. pe care, ipotetic, l-am identificat în o serie de dimensiuni la terasele Dealului Grădiştei, precum şi în construcţiile dacice din alte zone (inclusiv cu "subdiviziunile probabile", de respectiv: *"picior"* -0,4335 m, *"cot"* 0,289 m., *"palmă"* 0,1445 m., şi "şchioapă" 0,0240833.. m.; vezi "*Sistemul Numeric Geto-Dac",* 1984 şi "*KOGAION",* 2005).

Şi mai revelatoare a fost însă acum constatarea că cele 10 sectoare (arcuri) de cerc ale formidabilei construcţii de piatră care e Soarele de Andezit *nu au lungimi egale:* unghiul la cen-

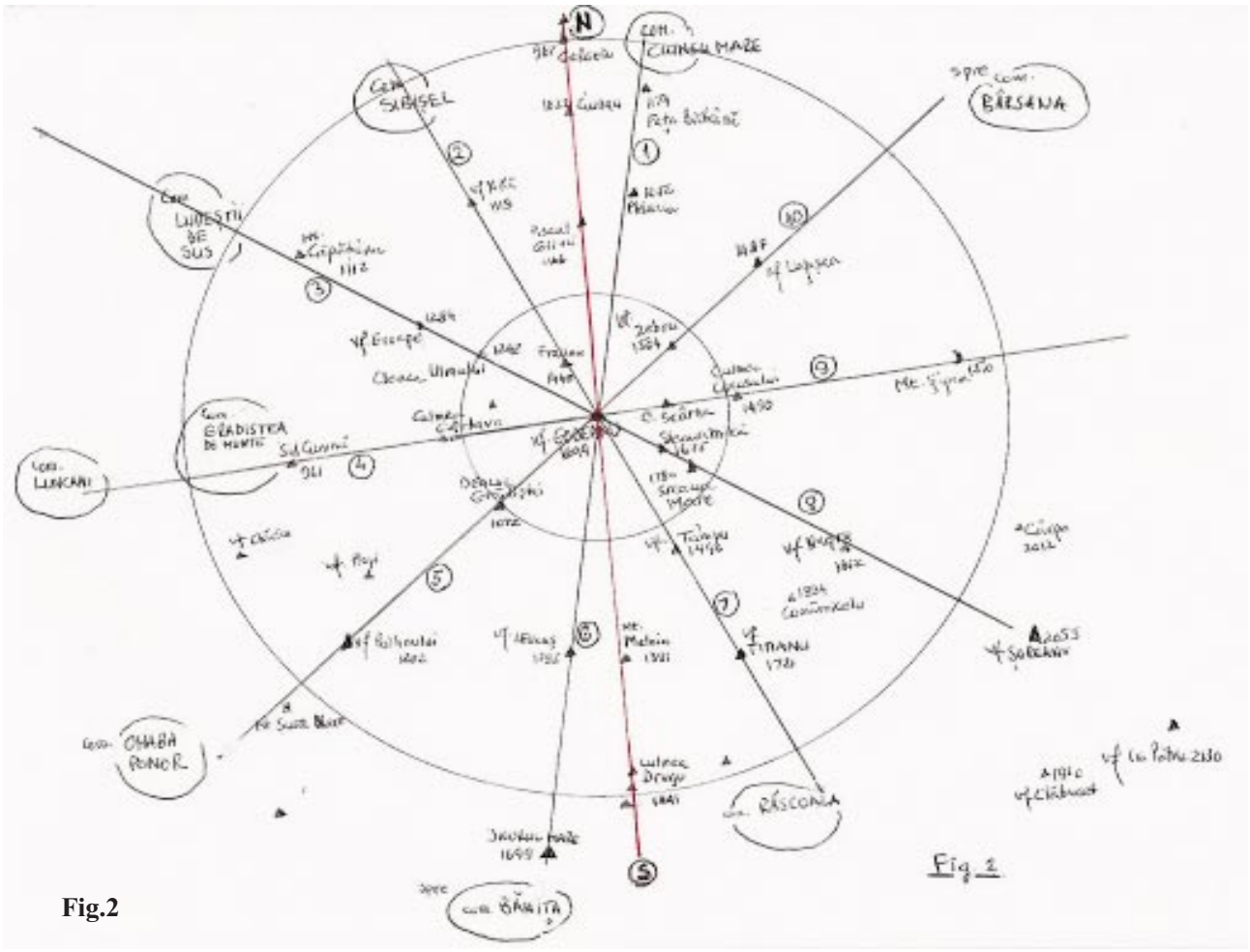

Fig.2

tru al "feliilor", care ar fi trebuit să fie teoretic de câte 36 grade sexagesimale, *variază între… 32 şi 39 grade* (plus/minus o jumătate de grad). Să fie fost o simplă inabilitate a constructorilor-tăietori în piatră în a asigura mărimi riguros exacte celor 10 "felii" şi, prin urmare, cercul să fi fost construit prin *mărimi compensate constructiv* (cum s-a procedat, credem, la realizarea Cercului extrior A al Marelui Sanctuar Rotund)?!

Două decenii şi jumătate de cercetări la Dealul Grădiştei m-au obişnuit cu ideia că acei constructori *geniali* ai acestui Kogaion, care au efectuat aici impresionanta muncă de terasare artificială (peste 130 de terase artificiale!); care au "urcat" în vârf de munte peste o mie de blocuri de andezit şi zeci de mii de blocuri de piatră din alte structuri pentru construirea sanctuarelor, a "zidurilor cetăţii", a atelierelor şi a zidurilor de terasare, care cunoşteau cu impresionantă exactitate o serie de "date" (acestea ne fac să ne întrebăm dacă nu cumva deţineau rezultate ale unei încă neidentificate pe deplin "culturi central şi vest-europene" ?!), ei bine, aceia… nu prea greşeau *dimensional*, având ei câte ceva de *demonstrat,* de *codificat,* şi nu de.. etalat vanitos pentru aplauzele vreunei inexistente galerii!..

Intrebarea " Este oare *semnificativă* diferenţa, în grade, între sectoarele de cerc ale Soarelui de Andezit?" s-a corelat, revelator, cu… ipoteza dlui Brilinsky: aceea că "adevăratul Kogaion" (sau cel puţin vârful care a dat numele acestui complex sacro-cultual) ar fi fost Muntele Godeanu. Culmea Dealul Grădiştei este nimic altceva decât un "picior" al Muntelui Godeanu. Mi-am pus întrebarea: dacă e într-adevăr aşa? Dacă *punctul de observaţie* (beneficiind de un larg orizont vizibil!) ar fi fost chiar piscul Godeanului, iar aici, "jos, la sanctuare", la circa 1070 m. altitudine, ar fi fost doar... *"Centrul de Calcul"*?! Un posibil argument în sprijinul acestei ipoteze o constituie poziţia cu certitudine mai avantajoasă habitatului - 1040 m. altitudine - în raport cu asprimea factorilor meteorologici de la vârf, (aproape 1700 m., în plin gol alpin). *Se... "transmitea observaţia astronomică" de la Vârful Godeanu, din unghiul bun de vizibilitate, la Dealul Grădiştei?*

Şi, consecutiv, continuarea noii ipoteze: avea Soarele de Andezit vreun rol "semnificant" în acest sens? Nu cumva desenul Soarelui de Andezit, cercul cu 10 raze, "mutat" pe vârful Godeanului (sau, mai exact, "transpus" de acolo aici!) indică acei posibili "direcţionali", cu semnale luminoase (de foc) în timpul nopţilor, în funcţie de care harta nocturnă a cerului să poată fi apreciată sub coordonate sigure?! Caracteristica Soarelui de An-

dezit este *nu numai* aceea că, prin "coada" sa de 17 pietre descrescătoare ca dimensiune (asta în 1985: astăzi, regretabil, au mai rămas doar…16!) şi - în prelungire - prin linia care trece, de aici, prin doi din cei cinci bolovani-stâlpi ai aşa-numitului "Sanctuar descompletat", el indică Nordul şi că el a funcţionat, potrivit ipotezei lui Florin Stănescu, drept aparat de măsură astronomică. *Toate* sanctuarele de la Dealul Grădiştei se pare că au fost construite astfel încât să fie concomitent *multifuncţionale* şi tocmai în aceasta rezidă uimitoarea lor originalitate!

Cum spuneam, cele 10 "felii" prezintă *unghiuri la centru diferite* şi – atenţie: urmăriţi fotografia aeriană, fig. 1! - seria celor zece "felii" nu începe, cum ne-am aştepta, de la direcţia Nord; "raza" pe care am numerotat-o convenţional cu cifra 1 (numerotarea mergând în sensul invers al acelor de ceasornic) are o "abatere" faţă de linia *Centrul S.A. -Nord* de circa 10 grade sexagesimale (plus/minus 0,5 grade) spre Est!

Numerotând cu A primul arc de cerc, acesta are o deschidere de 35 grade; B are doar 32 grade; C are 39 grade; D are 35 grade iar E are 39 grade(şi, în opoziţie simetrică, F = 35 grade, G = 32 grade, H = 39 grade, I = 35 grade, J = 39 grade).

Utilizând pentru examinarea orografică o hartă amănunţită a zonei precum şi trei hărţi de exactitate ale teraselor I – XII de la Dealul Grădiştei (oferite cu amabilitate de dl. Fl.Stănescu, vezi schiţa ridicată după această hartă a zonei învecinate, fig. 2) şi – suprapunând "Desenul Soarelui de Andezit" cu centrul în Vârful Godeanu, inclusiv respectând abaterea de 10 grade menţionată mai sus, am constatat, cu surpriză, că (aproximaţiile fiind de maximum 0,5 grade):

Pe un cerc cu centrul Godeanu şi o rază vizuală variind între 3 şi 9 Km. în linie aeriană, dreaptă, *echivalentele razelor Soarelui de Andezit intâlnesc, în orizontul vizibil, vârfuri de munte semnificative ca statură şi care ar fi putut fi puncte de "marcaj luminos", de referinţă (prin focuri vizibile noaptea), sau - prin sursă de fum - la răsăriturile şi apusurile solstiţiale de vară şi echinocţiale.* (Presupunem că răsăritul solstiţial de iarnă, datorită condiţiilor meteorologice extrem de severe aici, la altitidine, ar fi fost foarte dificil să fie "studiat"; dar nu imposibil!). Iată direcţionalitatea surprinzătoare pe care o "desenează" aceste raze prin câte doi direcţionali posibili, "ţintiţi" din Vârful Godeanu (1699 m. altitudine) şi "suprapuşi" către orizont:

1. *Raza 1:* Culmea Plăvaia (1230 m) şi Vârful Faţa Bătrână (1174 m).
2. *Raza 2:* Vf. Frasânu (1440 m.) şi Vf. Năii (1119 m.)
3. *Raza 3:* Cioaca Ulmului (1242 m.) şi Vf.Groape (1284 m.)
4. *Raza 4:* Culmea Gârbava (910 m.) şi Culmea Sub Cunună (961 m.)
5. *Raza 5:* Vf. *DEALUL GRĂDIŞTEI* (1071 m.) şi Vf. Paltinului (1202m.)
6. *Raza 6:* Dealul Leucuş (1295) şi Vf. Jigorul Mare (1699)
7. *Raza 7:* Vf. Tâmpu (1493 m.) şi Vf. Titianu (1721 m.)
8. *Raza 8:* Vf. Steaua Mică (1675 m.), Vf. Steaua Mare (1780 m.) şi Şureanu (2069 m.)
9. *Raza 9:* Culmea Cocoşului (1490 m.) şi Muntele Şipcia (1510 m?)
10. *Raza 10:* Vf. Zebru (1404 m.) şi Vf. Lupşea (1487 m.)

De remarcat este, credem, şi faptul că - exceptând razele 1 şi 2 - "direcţionalii" care apar în orizontul vizibil au o înălţime mai redusă în planul apropiat şi mai înaltă în cel depărtat, ceea ce evită "acoperirea" datorată curburii pământului, mai ales pe importantele direcţii Sud-Vest, Sud, Sud- Est şi Est. Acolo se află (probabil nu întâmplător!) foarte distinctele siluete ale unor vârfuri înalte: Paltinul, Jigorul Mare, Titianu, Steaua Mare, etc. Atrage în special atenţia "aliniamentul" posibil al razei 8, care pe o direcţie Est-Sud-Est poate fi extrem de semnificativă atât pentru răsăritul solstiţial al Soarelui cât şi pentru "drumul Lunii", şi care beneficiază nu numai de două, ci de *patru* vârfuri majore, în linie aproape dreaptă; de remarcat şi *numele* acestor munţi care - în cazul unei conservări oronimice – dă, de asemenea, de gândit: Steaua Mică (1675 m.) - Steaua Mare (1780 m) - Vf. Negru (1894 - Şureanu (2059 m.). În ceea ce priveşte direcţia Nord, "evitată" aparent de Raza 1, trebuie precizat că din Vf. Godeanu se deschide un aliniament *şi pe această durecţie referenţială*, prin suprapunerea vârfurilor Piscul Glivii (1146 m.) şi, la orizont, Vf.Ciungu-Gurgoiu (967 m.), după cum – peste marea vale de la Sud de Godeanu – un posibil reper exact pentru direcţia Sud îl formează Culmea Drugu (1441 m.)

Toate acestea reclamă o repetată verificare şI confirmare, în teren, ca şi relaţionarea poziţională a Marelui Sanctuar Rotund - şi a celorlalte sanctuare – faţă cu această posibilă nouă axă de referinţă, Godeanu-Dealul Grădiştei (se pare, de pildă, că prelungirea axei transversale a Absidei din centrul Marelui Sanctuar Rotund, spre Nord-Est, "întâlneşte"… tocmai Vârful Godeanu!)

*

Această "poziţie naturală de excepţie" care "oferă direcţionali de poziţionare" ar putea fi, într-adevăr, o explicaţie pentru alegerea – extrem de pricepută! - a zonei (probabil în conecţie Godeanu-Dealul Grădiştei) drept "Muntele Sacru Kogaion". Se adaugă la aceasta proba materială a complexelor de *sanctuare-calculator* şi condiţia geografică de remarcabilă *izolare*. Or, admiţând că între conceptul cultual-ştiinţific zamolxian şi cel profesat de druidismul celtic există foarte probabile tangenţe, caracterul de "secret cultual", - presupunând izolarea, monahismul şi codificarea cunoştinţelor - nu trebuie ignorat atunci când încercăm reconstituirea profilului intelectual al strămoşilor noştri.

•

2006 - Anul Decebal

„Ne-am alcătuit într-un uragan şi am crescut în vifor. Popor de frontieră,luptam şi muream pentru toţi. Muream, mai ales, plătind neghiobia altora."

Mircea Eliade-Meşterul Manole 1922

• prof. Maria Ciornei

1900 de ani de la cea mai mare tragedie a poporului daco-român

Au trecut aproape două milenii de când cotropitorii romani, conduşi de împăratul Traian,au distrus un stat, au jefuit templele sacre de odoare, au ucis fără milă mii de locuitori ai Daciei, pe alţii i-au transformat în sclavi, sau i-au obligat să se lupte în arene cu fiarele sălbatice, au distrus sate şi oraşe, au ars inima Daciei-Sarmisegetuza.

Columna de la Roma arată scene de crâncene lupte, dar şi pe trădătorii nobili, care închină steagurile, văzuţi mai apoi cum îşi încarcă averile, plecând pe urmele cotropitorilor; nici un popor nu e scutit de prezenţa cozilor de topor.

Eroul cel mai reprezentativ, pentru daci şi pentru urmaşii lor, Decebal este prezent pe Columnă, ţinând un ultim discurs luptătorilor săi. Acesta a ieşit din cetate şi intenţiona să se îndrepte spre răsărit , peste munţi, la fraţii carpi şi costoboci pentru a cere ajutor. Este însă urmărit şi înconjurat de călăreţii lui Tiberius Claudius Maximus.

Marele rege preferă să-şi dea o moarte măreaţă, decât să suporte umilinţa de a urma drumul Romei, legat de carul de triumf al lui Traian. Armata sa e decimată - o parte din resturile ei se refugiază peste munţi şi, cultivă ura faţă de cotropitori, şi urmaşilor, care vor organiza, pe tot parcursul celor 165 de ani de ocupaţie, o rezistenţă care va slăbi forţele duşmane.

Nu ne putem închipui nici o clipă că munţii au fost vreodată o graniţă pentru toţi dacii, aşa că legăturile cu dacii ocupaţi s-au ţinut în permanenţă.

Încercările carpato-dacilor de a înlătura sabia romană au durat până în anul 294 când apare Caesarul Galer-Ler, care în anul 305 decretează Dacia Mare, Împărăţie. Dar să revenim la tragedia dacilor din anul blestemat-106.

Prăzile de război au fost uriaşe ca valoare. Tezaurul dacic este descoperit prin trădarea lui Bicilius, este furat şi dus la Roma. După Lydos care citează pe Criton, medicul personal al lui Traian, comorile dacilor au fost urieşeşti; romanii au transportat 1.625.000 kg. de aur, şi 3.270.000 de kg. de argint. Chiar şi exagerând de zece ori această cantitate, cum consideră istoricul francez Carcopino, şi tot rămâne o cantitate fabuloasă.

Că dacii erau o putere militară economică şi politică – nu de puţine ori aceştia s-au amestecat în politica internă a Romei - ne-o arată serbările în cinstea triumfului lui Traian, de la Roma, care au durat 123 de zile. „Din aurul şi din prăzile jefuite, Imperiul Roman s-a întărit, a pus în circulaţie metalele preţioase, care au contribuit la crearea unor realizări ale romanilor, cu extindere, de-a lungul timpului şi asupra popoarelor nordice ale Europei, la realizarea marilor civilizaţii care continuă şi azi", spune Radu Stan Carpian (Enigma insulei, Ed. Getica 1990).

Ce-a realizat Bădica Traian pentru daci?

Să distrugă un stat puternic, bine

închegat, bastion împotriva năvălirilor barbare, să întrerupă drumul ascendent al celei mai avansate culturi din lume, reprezentată de cei mai vechi locuitori, dacă vă e greu să acceptaţi - deşi există argumente şi documente ştiinţifice - ai Terrei - cel puţin cei mai vechi locuitori moderni ai Europei.

Afirmaţia nu e gratuită. Cercetători străini europeni şi americani, ultimele deascoperiri şi în România, în zona de sud-vest şi în Serbia, nemaivorbind de documentele de la Tărtăria, arată că omul modern european a pornit din Carpaţi. Nu e cazul să mai vorbim despre asta.

Au pus mâna pe cel mai mare tezaur al lumii - Criton vorbeşte şi de cupe şi alte lucruri scumpe ce depăşesc orice preţuire, de turme şi arme şi peste 500.000 de bărbaţi cât se poate de potriviţi pentru a lupta, împreună cu armele lor.(Fontes vol.I pag.507)

„Cel mai mare centru cultural al lumii vechi de la Sarmisegtuza se mută la Roma în anul 106,toţi cărturarii daci, toate bibliotecile, toate cadrele Universităţii Zalmocsiene au fost duse la Roma; cultura dacică intră într-un con de umbră.

Cu formidabilul tezaur neînchipuit de mare, se ridică un nou centru citadin. Forumul, Columna, cele două mari biblioteci sunt construcţii ridicate de Apollodor din Damasc, cu robi daco-traci". (D. Bălaşa - Basmul romanizării, Fundaţia Artelor Dor, Craiova 1998.)

Se poate spune, fără a greşi, că romanii au fost un factor de dereglare pentru poporul daco-român, şi nu unul civilizator, cum se repetă din generaţie în generaţie, fără discernământ.

Nu putem accepta nici teoria aşazisei romanizări a dacilor sau de vreo contribuţie esenţială, la formarea unui nou popor, român.

În realitate este vorba de continuitatea multimilenară a poporului daco-român, căci romanii au fost, ca şi dacii şi tracii, cu cele 200 de tulpini-vezi Herodot – pelasgi Romanii s-au desprins de pelasgii carpatini şi au întemeiat Roma peninsulară la anul 753 î.e.n.

D. Bălaşa (-ibidem pag 15) vorbeşte de „Roma Veche cu vechii ramani din actuala Moldovă. Vor trece 2-3 mii de ani până să apară Roma peninsulară".

Civilizatorii romani

Cel mai puternic argument al susţinătorilor basmului romanizării, este colonizarea unei treimi din Dacia cu persoane aduse de Traian „din toată întinderea împărăţiei romane.Eutropius în (Hadrianus c. VIII, 6)" vorbeşte chiar, „de o nesfârşită mulţime de oameni".

Susţinătorii dispariţiei populaţiei dacice în timpul domniei lui Traian aduc argumente care nu stau în picioare.

Am auzit, până la saturaţie aceeaşi placă şi în şcoala primară şi la liceu şi în facultate, că dacii au dispărut pentru că romanii erau purtătorii unei civilizaţii superioare.

Dar oare lumea antică a pierdut întâmplător aproape tot ce s-a scris despre daci, sau au fost interesaţi orgolioşii romani, şi nu numai ei, să nu se afle cine au fost adevăraţii civilizatori ai întregii lumi antice; e vorba de pelasgii, vechii daci.

Încă în urmă cu 12.000 de ani existau, în Dacia hiperboreeană, universităţi zalmocsiene, pe la care au trecut mari nume antice, iar unii dintre ei chiar vorbeau limba pelasgilor daci, cum e Platon de pildă, care vorbeşte despre ştiinţa traco-dacilor de la care Socrate însuşi învaţă cum se tămăduiesc bolile, tratând nu numai organul bolnav ci întregul ,găsind pe traci superiori grecilor. Nu mai vorbim de eroii miturilor greceşti şi romane ale căror personaje erau de asemenea daco-traci, pelasgi în fond.

În ce ar consta marea civilizaţie ce a dus la „dispariţia dacilor" primitivi, când Ovidius exilat la Tomis vorbeşte de faptul că limba geţilor este melodioasă şi că el însuşi a pus-o în versuri, elogiind pe un conducător local, la rându-i poet.

Despre înclinările reflexive dar şi cele înspre studiul matematicii, al ştiinţelor fizicii, al eticii, al logicii ne vorbeşte Iordanes după Dio Crisostomul, care a stat 10 ani la dacii din timpul lui Decebal, care conchide „geţii au fost superiori tuturor barbarilor şi aproape egali cu grecii, iar Deceneu i-a făcut superiori celorlalte popoare în privinţa minţii" apud D. Berciu (De la Burebista la Decebal 1980).

E nefondată afirmaţia că dacii nu cunoşteau scrisul. Scriau cu litere latine, cum i-a scris pe o ciupercă un mesaj lui Traian, Decebal înainte de începerea luptelor, (Fontes.I).

Aveau însă şi o scriere încifrată în simboluri, o scriere idiografică cunoscută la începuturi de toată lumea pelasgă. Cu timpul aceasta a devenit inteligibilă numai iniţiaţilor.

Că avem dreptate atunci când afirmăm că, la origini, toţi locuitorii Daciei hiperboreene comunicau cu cerul şi între ei prin aceste semne, o dovedeşte faptul că ele se găsesc şi astăzi din belşug pe ii, pe fote, pe ouăle încondeiate, pe ornamentele porţilor monumentale pe motivele din covoare, pe stâlpii caselor, incizate pe cozile de linguri sau pe lăzile de zestre, pe furcile de tors, pe pereţii bisericilor de cretă de la Murfatlar –Basarabi - pe semnele plutaşilor de pe Bistriţa şi pe multe alte obiecte.

Aceste semne - mesaje, păstrează chiar culorile sacre - ocru roşu şi crem, vizibile şi pe rafinatele vase de lut de Cucuteni. Această scriere păstrează şi tainele legate de originea neamului daco-pelasg, de prezenţa lui pe teritoriul Daciei Mari dintotdeauna, căci dacii n-au venit de nicăieri; sunt aici de la începutul lumii.

Dacii, ce-l slăveau pe Zalmocsis şi credeau în nemurire, erau vestiţi ca luptători de temut, cunoscători ai strategiilor militare, dar şi ai diplomaţiei. Nu puţine lucruri se pot spune despre daci şi cultura lor, care îi arată ca pe nişte exponenţi ai unei civilizaţii superioare în epocă.

Aceasta se explică şi prin condiţia lor de popor vechi şi sedentarizat. Pe

bună dreptate spune, răspunzând prin aceasta celor ce susţin şi azi ideea decimării totale a dacilor, A. D. Xenopol (Istoria românilor din Dacia - traiană Ed. Şt. şi Encicl.Buc.1985 pag 159). „Este însă o lege ce reiese chiar din firea lucrurilor, că un popor aşezat nu fuge niciodată în totalitatea lui înaintea unei năvăliri. Fug numai popoarele nomade care-şi duc viaţa în cortul mişcător şi trăiesc din mâncarea curat animală ;niciodată cele aşezate care-şi trag hrana din pământul cultivat de ele. De aceea de când există omenirea nu s-a văzut strămutarea în masă a unui popor aşezat."

Şi acum ne vine atât de bine să amintim de unii dintre cercetătorii care, cum bine spune D. Bălaşa, „se iau unii după alţii" şi susţin, fără argumente logice şi cu adevărat ştiinţifice, unele teze, de care nu se pot desprinde.

Iată o emisiune pe T. V. Cultural din 26 septembrie 2005, moderată de profesor dr. Neagu Djuvara, având ca invitaţi pe prof. universitar dr. Al. Vulpe şi pe prof univ. dr. Dan Sluşanschi, indoeuropenist. Aceştia susţin că „n-am moştenit mai nimic de la dacogeţi." Să vedem dacă e aşa.

Daco-geţii s-au dovedit a fi, după atestări şi documente, primii locuitori moderni ai Europei vechi de mai bine de 34-36 de mii de ani; o dovedesc cele mai recente descoperiri arheologice făcute într-o peşteră din sud-vestul ţării şi nu numai. Despre faptul că n-au putut fi strămutaţi sau decimaţi toţi tocmai am argumentat.

Şi chiar de s-ar admite ca fiind adevărate cele spuse de Criton - faţă de care avem rezerve, pentru că fiind atât de apropiat de împărat, îl suspectăm de dorinţa de a-i fi pe placul stăpânului său triumfător, exagerând cele relatate, anume că au fost luaţi 500.000 de bărbaţi buni de luptă, idee preluată şi de prof. Vulpe, care mai afirmă că ar mai fi rămas vreo 40 de bărbaţi - ne întrebăm cum de i-o fi numărat - tot au mai vieţuit cel puţin 500.000 de mii de femei şi fete tinere, dar şi copii.

Viaţa a dovedit că, de regulă, populaţia masculină e în echilibru cu cea feminină. Dacă adăugăm, după cum spune un cercetător cunoscut, şi faptul că în medie în fiecare familie erau cel puţin 3 copii şi unul băiat, (se ştie că şi în trecutul nu prea îndepărtat, familiile românilor aveau şi 10-11 copii chiar şi mai mulţi şi atunci de ce la daci ar fi fost altfel), atunci înţelegem că aceştia au devenit bărbaţi în 5- 10 –15 ani şi că au preluat şi susţinut lupta pentru eliberarea de sub duşmani, pentru că altfel, dacă Dacia a fost golită de băştinaşi în anul 106,atunci cine a făcut răsunătoarea răscoală de la 117, care a fost atât de puternică încât le-a trebuit un an, romanilor s-o înăbuşe; în nici un caz n-au făcut-o coloniştii şi veteranii privilegiaţi, cărora li s-a dat pământ din pământul apărat cu sânge timp de milenii de daci, şi nici cei din administraţie, care erau legaţi, prin interese de romani şi în număr nesemnificativ, în raport cu populaţia Daciei romane.

Şi iată cum, *tot istoria, citită cu mintea în mod cinstit, dar şi cu inima, dă răspuns unei teze aberante privind dispariţia dacilor din ţara lor, Dacia romană.*

S-a mai spus în această discuţie „academică", cu argumente „solide" că limba dacilor a fost uitată, că au fost aici aduşi colonişti mulţi şi că dacii au fost asimilaţi. Nu cunoaştem nici un caz în istorie care să dovedească că limba maternă a unui întreg popor mare să fie schimbată total, pur şi simplu uitată în 165 de ani şi înlocuită cu limba cotropitorilor, urâţi de moarte de băştinaşi.

Acest lucru nu s-a putut întâmpla oricât s-ar strădui unii să argumenteze că au fost căsătorii mixte-de fapt nesemnificative în raport cu întreaga populaţie dacă, o armată , o administraţie romană. Să nu uităm că toţi vorbeau latina prisca, de fapt limba băştinaşilor cu diferenţierile specifice.

Pe bună dreptate cercetătorii cu simţul realităţii şi al responsabilităţii au spus că veteranii, vlăguiţi de războaie, n-au putut pune bazele unui popor nou.

În al treilea rând ştim, din legile Belagine, care se mai foloseau în sec. al XVI-lea şi al XVII-lea sub denumirea de Lex antiqua Valachorum sau Ius Valachiae (N. Densusianu -Dacia Preistorică, Buc. Institutul de Arte „Carol Gőbl" 1913 pag 881) că existau stipulări care au transmis, apoi pe cale orală, până târziu, ca legi ale obiceiului pământului, ce inteziceau căsătoriile cu neamuri străine, sub pedeapsa dezmoştenirii.

De altfel şi alte legi erau foarte stricte-se vorbeşte despre aceste legi că erau atât de respectate, încât îndrăzneala de a le încălca era pedepsită chiar cu moartea. Ori asemenea legi au format un climat care au forjat caractere foarte solide, din punct de vedere moral, şi acest lucru s-a păstrat până la jumătatea secolului trecut.

Bătrânii, ca exponenţi ai făuritorilor legilor, erau respectaţi; tinerii le sărutau mâinile

Societatea civilă era foarte bine stratificată şi tinerii, oricât de bogaţi ,nu se amestecau cu bătrânii onorabili, decât dacă aveau o însărcinare specială pentru societatea respectivă. Cu trei –patru generaţii în urmă, copiii nici nu-şi puteau imagina că ar putea nesocoti poruncile capului familiei.

Şi atunci cum să admitem părerile aberante ,absurde, ale unor istorici care spun că femeile dace îşi părăseau bărbaţii, trăiau cu romanii, făceau copii cu ei ,apoi se-ntorceau la bărbaţii lor, şi nu voiau în ruptul capului să vorbească daca, ci îi învăţau pe soţii lor latina.

Aşa au devenit toţi latini.

Ne-ar face să râdem, dacă situaţia n-ar fi gravă, prin urmările ei. Îşi poate oare cineva imagina pe luptătorii - lupii daci, şi pe urmaşii acestora, care îngrozeau şi prin prezenţa steagului lor şuierător, pe duşmani, deveniţi nişte fătălăi care-şi aşteptau fetele şi nevestele să vină de la bărbaţii romani? De râsul curcilor!

Ce am moştenit de la daci

În primul rând am moştenit limba daco-pelasgă, sau linqua prisca sau vulgata vorbită şi la Roma, dar şi în tot imperiul, căci colonişti şi armata proveneau din toate colţurile acestuia şi era singura posibilitate de comunicare şi cu băştinaşii şi a coloniilor între ei.

Limba română conservă cel mai bine această limbă a strămoşilor pelasgi, românii înşişi fiind velasgii, velahii mereu trăitori pe aceste meleaguri. În pofida celor care caută, ca Diogene oamenii cu lumânarea ziua, vânând ici şi acolo încă vreun cuvânt dacic, pe lângă cele – ce ironie - doar 70 admise de academicieni în limba română, ne scăldăm într-o baie de limbă dacă - căci aceasta e limba pelasgă văzută în evoluţie firească în timp.

Multe dintre toponime şi hidronime sunt dacice. Logica cea mai simplă ne spune că şi coloniştii şi, mai târziu barbarii au fost nevoiţi să comunice cu băştinaşii şi, pentru a se înţelege, au fost obligaţi să preia aceste denumiri deja existente, că altfel la ce le-ar fi folosit schimbarea numelor lor.

Acelaşi lucru îl putem spune despre numele de familie. Aceste antroponime s-au păstrat de zeci sau chiar de sute de generaţii-doar vorbim de milenii. Fiecare ne-am trezit cu un nume. Câţi dintre noi ne-am întrebat ce-nseamnă acesta. Pur şi simplu l-am preluat, l-am dus mai departe sau nu şi atât. Şi totuşi nume ca de exemplu-luăm la întâmplare -Braicu, Berindei, Calujac - sunt enorm de multe, nu insistăm-au avut un sens în limba pelasgă, la apariţia lor în stare de graţie.

Dar fiecare nume vine de la un eveniment, de la o întâmplare, de la o ocupaţie, de la un defect sau de la o calitate etc..

Toate aceste nume la început erau substantive comune; diferenţierea s-a făcut pentru a individualiza şi aşa apar numele proprii care, chiar de la a doua generaţie, devin nume abstracte, se golesc de sens şi intervine uitarea.

Ne-am oprit la numele de familie pentru că prenumele au putut fi influenţate, în mare parte de calendarul ortodox.

De la daci am mai moştenit datinile, tradiţiile, obiceiurile, arhitectura specifică a construcţiilor din gospodăriile ţărăneşti, portul şi nu numai.

Nu putem fi de acord cu ceea ce spune d-l Vulpe şi anume că folclorul nostru e de sorginte balcanică; deci înaintaşii noştri n-au creat nimic, au împrumutat totul.

Amintim însă că e adevărat că unele din aceste creaţii sunt şi la balcanici, dar e bine să nu se uite că pelasgii au stăpânit un teritoriu uriaş şi că în Balcani au fost tot traco-daci, iar popoarele venite mai târziu, ca cele slave, le-au preluat de la băştinaşi.

Cum e posibil ca un popor atât de vechi ,care a trecut prin atâtea evenimente tragice, mai ales, să nu-şi fi spus durerea prin doine ,prin balade prin legende prin cântece de vitejie, ori prin mituri!

Evenimentele mari, şi cele tragice şi cele de bucurie, creează stări care se exprimă prin creaţii spirituale reprezentative.

Replica la ceea ce spunea domnul Al. Vulpe, la afirmaţia că *„n-am moştenit mai nimic de la geto-daci”* este că de la romani am moştenit într-adevăr o ţară devastată, durere, sânge, mame şi fecioare îndurerate, oraşe şi sate trecute prin foc şi sabie, o stăpânire străină, care a impus ,sub ameninţarea armelor, lucrătorilor pământului daci să dea pământurile lor strămoşeşti, veneticilor, să îndure ocara, biruri grele date în natură sau obligaţia de a lucra gratuit pentru *stăpâni*, batjocorirea femeilor şi a fetelor lor, umilinţa de a fi trataţi ca străini în propria ţară.

Ne miră încrâncenarea şi chiar ura cu care unii istorici şi cercetători vorbesc despre noul curent ce se formează în istoriografia românească, care are ca scop aducerea la lumină a unor documente, care atestă adevăruri, ca acela că poporul pelasg-valah a avut o prezenţă valoroasă în istoria preantică şi antică.

S-a pornit o adevărată cruciadă împotriva celor care îndrăznesc să aibă şi o altă părere decât cea bătută-cuie de sute de ani, şi folosesc documente antice autentice, citite de la sursă şi nu prin interpuşi, ca şi datele ultimelor descoperiri arheologice, care arată că valahii sunt cu adevărat descendenţii unui popor civilizator.

Nimeni nu poate opri timpul în loc – şi istoria este viaţă şi viaţa e vie şi mereu schimbătoare - nu putem să ră-

mânem la părerile învechite şi false – e drept până la un punct justificate ale iluminiştilor, în ceea ce priveşte originea latină a poporului român.

Am auzit cum domnii dinainte amintiți se revoltă de-a dreptul, când se afirmă acest lucru.

Dar de ce, domnilor profesori, vă indignează acest lucru atât de tare, cu ce sunt mai prejos daco-românii față de alte popoare ca ungurii, slavii ori danezii de pildă?

Se resping, fără argumente solide, ideile şi tezele noi ale celor pasionați de istoria neamului, şi o fac, nu pentru bani, ci din dorința de a afla adevărul.

Am auzit în emisiunea T.V. amintită, o ploaie de acuzații, ca să nu le spun chiar invective, la adresa acelora care, nefiind slujbaşi la stat, cu un salariu şi un fotoliu comod, adică nus istorici, îndrăznesc să se atingă de documente şi să-şi spună părerea. *Dar Schliemann, domnilor ce-fost?*

Pe bună dreptate înregistrăm părerea lui Eminescu: „A primi apoi ciudatul axion că numai filologii (n.n. citeşte şi istoricii) sunt oameni cuminți, carii ne pot pune la cale după teorii pe care le sug între patru pereți, din degetul cel mic, o asemenea credință este o insultă pentru națiа românească." (apud Gh. Bulgăre - Scriitori români despre limbă şi stil, ed. a II-a, pag.98).

Vom reproduce şi vorbele unui mare teolog, specialist în istoria religiilor şi cercetător istoric şi anume pe D. Bălaşa (Basmul Romanizării – Fundația Artelor Dor Craiova1998 pag. 51, 52): „Domnilor academicieni, nu procedați ca şi sub dictatură! Lăsați discuțiile libere! Laptele se bate în putinei ca să iasă untul deasupra, altfel deasupra ies gunoaiele. La fel şi în ştiință. Mă opresc aici şi rog pe toți cercetătorii, indiferent dacă sunt cu mari titluri sau chiar fără ele, să continue cercetările documentelor în probleme controversate. Adevărul nu este impus de dictatori, ci prin studii serioase, şi până la urmă, iese ca uleiul deasupra apei."

Ce face însă Institutul de Arheologie? Cine ar trebui să militeze pentru finanțare lucrărilor în siturile arheologice şi pentru întreținerea şi conservarea lor? Ce măsuri s-au luat când s-a intrat cu buldozerele în situl Sarmisegetuzei, sau când s-au făcut tabere de arheologie, cu teren de fotbal în aceeaşi incintă sacră, care, culmea - sub conducerea unui profesor universitar, arheolog, s-au îngropat sute de kg. de deşeuri nebiodegradabile în inima sitului amintit, în inima noastră, cărora chiar ne pasă!

Mai rămâne să înțelegem bine că romanii au fost *cotropitori.* Dicționarul Limbii Române Moderne (Ed. Acad. 1958), dă următoarea explicație verbului *a cotropi* de la care vine derivatul *cotropitor: a ocupa prin violență, a pune stăpânire pe ceva ,în mod abuziv şi brutal, a încălca, a invada.*

Niciodată în toată lumea asta, autohtonii nu i-au iubit pe cotropitori şi iată că se trezeşte un semidoct, din sfera puterii, să propună aniversarea nenorocirii celei mai mari, ce s-ar fi putut abate peste poporul daco-român, slăvindu-l pe criminalul Traian; s-au găsit şi culturnici care s-au grăbit să accepte serbările în cinstea lui.

Şi atunci ce-ați zice dacă ruşilor le-ar trece prin cap să aniverseze invadarea țării lor de Hitler, prin mari serbări şi festivaluri? – zâmbiți ironic, domnilor?; dar dacă evreii ar sărbători în cântece de veselie şi aprige jocuri cu tropăituri, pentru că acelaşi criminal i-a deportat şi a ucis 6 milioane dintre ei? O absurditate ați zice, pe bună dreptate; dar atunci ce deosebire vedeți între Traian şi Hitler? Nici una, nu-i aşa ?

Noi românii avem altceva de comemorat în anul 2006; pe dacii, strămoşii noştri, eroi pilduitori, în istoria universală şi pe mucenicii daci, care timp de 165 de ani şi-au vărsat sângele, ca noi să trăim şi astăzi pe pământul Daciei de atunc ,de azi şi dintotdeauna.

Aşadar vă chemăm pe toți cei ce aveți ceva de spus în legătură cu această comemorare, să participați cu studii, articole documente, în reviste şi în cotidiene naționale şi locale, în cărți, pentru a aduce *LUMINA ADEVĂRULUI*, din negura vremurilor, lăsând urmaşilor, moştenire, exemple unice de dragoste de neam, de limbă şi de țară.

Strasbourg, 2005

UN ROMÂN ÎN PROCES CU STATUL UNGAR !

• ILIE TRAIAN

De ani de zile, cele mai frecvente "ecouri negative" despre România apărute în Occident şi aduse la cunoştinţa opiniei publice româneşti se referă la infracţiunile cetăţenilor români plecaţi în spaţiul Schengen. Din când în când, foarte rar, apare câte-o ştire despre câte un român din California, USA, care are probleme cu poliţia americană. Însă aspectul cel cu adevărat trist este ignoranţa (sau ignorarea) atacurilor antiromâneşti care apar în presa occidentală, cu precădere în cea americană. Faptul (ignorarea, mai ales) trebuie să se datoreze conţinutului acestor atacuri, care de regulă, se reduce la două teme: România vinovată de Holocaust şi România asupritoare a maghiarilor din Ardeal. Din când în când, pe acest fundal se mai brodează şi "amabila" informaţie conform căreia o mare parte a poporului român (evident, în afara evreilor, a ungurilor, a nemţilor etc.) este constituită din ţigani!

Anton Lixăndroiu un român care ştie să se bată pentru onoarea românilor

Un campion al acestor denigrări a devenit, în ultima vreme, marele ziar american New York Times. Sesizat de frecvenţa acestor atacuri, dl. Anton Lixăndroiu, un român din oraşelul Cortland Manor, statul New York, a trimis scrisori redacţiei ziarului prin care cere restabilirea adevărului. Şi cerea acest lucru oferind chiar dânsul, datele şi cifrele reale. Cu documente obţinute, adesea cu greu, din surse verificate din ţară şi chiar din surse internaţionale: dicţionare, enciclopedii, anuare statistice etc.

La toate sesizările sale ziarul ori tăcea, ori răspundea, din când în când, în doi peri. Ba, la un moment dat, un reprezentant al conducerii ziarului, agasat de insistenţele românului, i-a spus că … e nebun! La care dl. Lixăndroiu a replicat (într-o convorbire telefonică): "Crazzy, mabe, but not stupid"!

Adică, nu prost ca să nu-şi dea seama de maniera inelegantă în care oficialii ziarului vor să muşamalizeze vinovăţiile lucrătorilor lor şi refuză să publice o dezminţire care le-ar aduce daune morale.

…Cu trecerea anilor, gladiatorul nostru singuratic, beneficiind şi de faptul că e unul dintre liderii locali cunoscuţi în organele centrale de decizii ale partidului republican (din partea cărora a primit dese mulţumiri şi onoruri) s-a adresat până în instanţele Congresului american. Efectul? Un timp campania denigratoare a ziarului new-yorkez s-a mai domolit. Chiar dacă întâmplător sau nu, astfel de atacuri începuseră să apară în… Chicago Tribune!

Cu timpul acuzele de persecutare a maghiarilor din Transilvania s-au mai estompat, au apărut în prim plan încă plângerile organizaţiilor civice şi religioase ale acestora referitoare la restituiri şi despăgubiri. Case, terenuri, păduri etc.

Atunci dl. Lixăndroiu a înaintat un dosar la Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin care, bazat pe dovezi inatacabile, a cerut şi dânsul despăgubiri statului maghiar pentru crimele şi lezările drepturilor comise de horthyşti în Transilvania după Pactul Ribbentrop-Molotov.

Spre marea sa bucurie (şi uimire,

chiar) Curtea de la Strassbourg i-a acceptat cererea şi i-a stabilit un calendar pregătitor. Serios ca-n tot ceea ce face, românul s-a pregătit minuţios pentru proces.

De precizat că cel mai mare ajutor (pentru întocmirea dosarului cu documentarea) l-a primit de la persoane particulare din ţară şi din America – şi nhu de la instanţele statului român (Această precizare va reveni în finalul textului nostru într-un nou context, cum veţi vedea).

În paralel, Curtea a adus la cunoştinţă oficialilor de la Budapesta hotărârea sa de a accepta acţiunea românului, stabilind şi pentru partea maghiară calendarul pregătirii. În lunile martie şi aprilie ale anului în curs, dl. Lixăndroiu a primit, cu regularitate, înştiinţările şi indicaţiile procedurale din partea oficialilor Curţii Europene. La un moment dat a fost înştiinţat că la cererea părţii ungare (nevoia de timp pentru pregătire) data procesului s-a amânat puţin.

Acum dl. Lixăndroiu este pe deplin pregătit în aşteptarea procesului.

În aşteptarea a ce? – la urma urmei!

Că instanţele europene vor hotărî în favoarea victimelor horthysmului (români şi evrei deopotrivă) acesta e un fapt care are însemnătatea lui distinctă. Dar dincolo de aceasta, însăşi internaţionalizarea subiectului "Suferinţele transilvănenilor (români şi nu numai) pe timpul ocupaţiei ungare a Transilvaniei", constituie un succes deosebit, mai ales în contextul în care opinia internaţională e saturată de revendicările şi plângerile unor minoritari din România.

Dar, deşi bucuros şi liniştit în aşteptarea procesului, dl. Anton Lixăndroiu n-avea sufletul împăcat datorită faptului că acţiunea aceasta o întreprinde însoţit de sprijinul atâtor conaţionali, de sprijinul chiar al Curţii de la Strasbourg – dar nu şi de cel al oficialităţilor ţării sale.

Într-un moment de optimism a trimis un dosar cu toate actele procesului Ambasadei României de la Washington. Peste câteva zile a primit "răspuns": acelaşi plic, aceleaşi documente! Nici o vorbă în plus – dară-mi-te sprijin sau felicitări!

Nedumerit şi mâhnit a povestit întâmplarea aceasta unor prieteni. "Oare statul român chiar e supărat pe mine? Americanii mă încurajează, mă susţin, europenii la fel? Unde am greşit?"

Nedumeriţi şi mâhniţi, transmitem şi noi către Dvs. Întrebările pe care şi le pune domnul Lixăndroiu…

Dar nu înainte de a vă asigura că dl. Lixăndroiu va merge, fie şi singur, la Strassbourg.

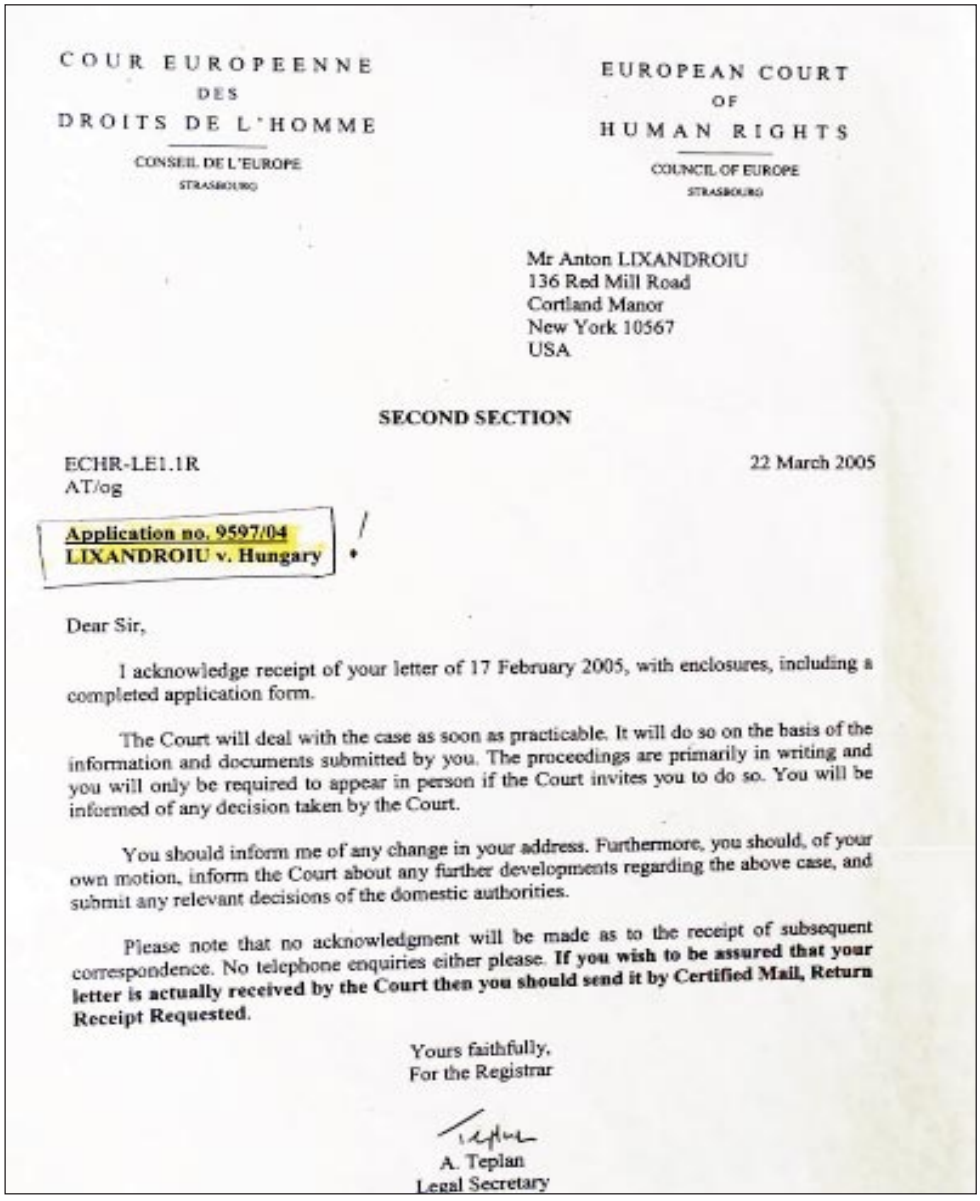

COUR EUROPEENNE
DES
DROITS DE L'HOMME
CONSEIL DE L'EUROPE
STRASBOURG

EUROPEAN COURT
OF
HUMAN RIGHTS
COUNCIL OF EUROPE
STRASBOURG

Mr Anton LIXANDROIU
136 Red Mill Road
Cortland Manor
New York 10567
USA

SECOND SECTION

ECHR-LE1.1R
AT/og

22 March 2005

Application no. 9597/04
LIXANDROIU v. Hungary

Dear Sir,

I acknowledge receipt of your letter of 17 February 2005, with enclosures, including a completed application form.

The Court will deal with the case as soon as practicable. It will do so on the basis of the information and documents submitted by you. The proceedings are primarily in writing and you will only be required to appear in person if the Court invites you to do so. You will be informed of any decision taken by the Court.

You should inform me of any change in your address. Furthermore, you should, of your own motion, inform the Court about any further developments regarding the above case, and submit any relevant decisions of the domestic authorities.

Please note that no acknowledgment will be made as to the receipt of subsequent correspondence. No telephone enquiries either please. **If you wish to be assured that your letter is actually received by the Court then you should send it by Certified Mail, Return Receipt Requested.**

Yours faithfully,
For the Registrar

A. Teplan
Legal Secretary

O înştiinţare îl asigură pe dl Lizăndroiu în martie 2005 că procesul merge înainte

DACII ŞI GEŢII ÎN SECOLUL XVI LA DEVA

• *Vladimir Brilinsky*

Pe lângă dovezile clasice deja, ale continuităţii dacice, cele de ordin etnografic, etnologic şi arheologic, iată că din negura vremurilor sau din omisiunea voluntară a celor îndreptăţiţi să scrie o istorie onestă, iese la lumină un document de o excepţională importanţă. Dacă până acum conştiinţa apartenenţei şi a descendenţei din neamul dac, era alimentată doar de elemente ce ţin mai mult de logică, avem de a face acum, cu o dovadă palpabilă şi concretă deosebit de valoroasă, asupra căreia specialiştii ar trebui să se aplece cu maximă responsabilitate.

Persistăm de secole într-o greşeală care acum este greu de îndreptat pentru că unii, chiar dascăli fiind, refuză să o facă. Credem încă, faptul că Grigore Ureche, Miron Costin, Ion Neculce şi, după ei cronicarii munteni ne-au descoperit originea.Uităm, şi de cele mai multe ori voit, că ideile lor aparţineau unui umanism de sorginte polonă, leşii căutându-şi pe atunci origini nobile ca şi aceştia. De aici,până la exagerările ideologice ale Şcolii Ardelene nu a fost decât un pas. Peste noapte, am devenit romani puri neglijând intenţionat dovezile unei solide continuităţi dacice.

INCURSIUNE ÎN TIMP

Pe la începutul veacului al XVI –lea, epidemia de ciumă bubonică secera o treime din populaţia Europei. Spaţiul transilvan atins puternic de acest flagel plătea tribut, aproape jumătate din populaţia sa. Necruţătoare, mai ales în aglomerările târgurilor, mai blândă în izolările rurale şi montane, ciuma secera sute de mii de vieţi fără să ţină cont de vârstă sau de poziţie socială. Cade astfel pradă cumplitului flagel, în luna septebrie 1554, la Deva, Caterina din neamul Baionilor soţia unui vicevoievod transilvan pe nume Dobo Dominic provenit la rândul său, dintr-o familie ce se făcuse remarcată în perioada cuceririi otomane.

Înaintea ei se stingea copilul acesteia de numai câteva luni, tot din pricina ciumei.

MISTERIOASA PIATRĂ DE MORMÂNT

Biserica reformată de la Deva este o clădire construită la sfârşit de secol XIX probabil pe locul unei alte biserici care adăpostea şi câteva morminte din diferite perioade. Beneficiind de o arhitectură aparte, foarte bine conservată şi întreţinută, aici se găsesc mai multe pietre funerare dintre care cea mai veche este tocmai cea a Caterinei soţia vicevoievodului Dominic Dobo. Această piatră funerară apare consemnată în „Revai Nagy Lexikona" din 1912, ca fiind cea mai veche, având o înălţime de 172 cm şi o lăţime de 71 cm. De asemenea, piatra este menţionată şi în „Istoria românilor prin călătorii" a marelui savant Nicolae Iorga. Descoperind această piatră în osuarul bisericii, el o caracterizează ca fiind senzaţională şi propune ca ea să fie încastrată în interiorul bisericii pe un perete lateral stânga. El traduce fragmentar textul inscripţionat pe placă, demonstrând valoarea ei inestimabilă. Fragmentul tradus de acesta spune : „...pe când el (Dominic Dobo) era stăpân peste geţii şi dacii din munţi". În afară de aceste menţionări nu se cunoaşte nimic legat de piatra funerară. Ferită privirilor publicului larg, ignorată de istorici, ca atâtea alte dovezi ale continuităţii care au dispărut sub ochii şi deasupra conştiinţei celor plătiţi să cerceteze şi să scrie o istorie onestă, placa funerară revine în actualitate.

Cu toate că inscripţia este relativ bine păstrată, aşezarea cuvintelor, ortografia latină de secol XVI, dau naştere la interpretări,de altfel fireşti în dezbaterile oneste de idei. Fondul este însă, acelaşi .Bănuita prezenţă a dacilor şi geţilor din munţi în plin secol XVI devine o certitudine. O certitudine care cercetată îndeaproape, poate aduce noi şi puternice elemente în completarea imenselor goluri din istoria continuităţii noastre pe aceste meleaguri.

Erudit şi împătimit al istoriei, profesorul Timotei Ursu a studiat amănunţit această inscripţie. Traducerea sa o publicăm în acest număr, alături de comentariile legate de aşezarea textului şi cheia tălmăcirii sale:

Textul e o inscripţie funerară din anul 1554 (cum indică stânga sus, scrierea circulară). Este redactată într-o latină vulgară (aş spune: extrem de… vulgară, foarte "după ureche", circa o cincime din cuvinte fiind scrise incorect sau deformat, fără respectarea cazurilor sau a formelor iniţiale ale unor cuvinte, devenite "coruptele").

TEXTUL înconjurător este:

FILIUS MATREM PRECESIT. MORIENS SEXTO DIE MATER VEBO. OBVT. DECIMA QUARTA (indescifrabil) MENSIS SEPTEMBRIS IN DEWA ANNO. D(OMINI) 1554

Traducere (Timotei Ursu): ***Fiul***

i-a luat-o înainte mamei. Şase zile mama a gemut întru moarte. La sfârşitul orei a zecea (a decedat), (ziua?) luna septembrie în Deva, anul Domnului 1554.

TEXTUL vertical, cu "ştergeri" sau lipsuri la rândurile 12-13-14; distribuirea textului în inscripţie sugerează o aşezare în versuri, tot al doilea rând (vers) fiind uşor retras spre dreapta. Această tentativă de versificare poate explica şi o serie de alterări ale cuvintelor, în maniera unor "licenţe poetice":

QVM TEGIT VRNA BREVE(IS)
DOMINAM CATERINA VOCATA EIS
ET SATA DE CLARA STIRPE
BAIIONIS ERAT.
NVPER ERAT CONIVNX
DOMINICI CASTA DOBONTS
CVM REGERET DACOS
MONTICOAS QAE GETAS
FATA BREVEM DEDERE
VITAM MATRI SOBOLI QAE
CLAVDENTES AMBO PESTE
FURENTE DIE (……...)
DVM (…) R (…..) IN (…) L(…)TES
TIS FVRIT (fuerit?)(…) BET(…) IR
ET STERNIT IWENES (iuvenes?). SER
NIT ET ILLA SENES
HOC. IGITVR TVMVLO POEI TI NVNC RITE QUIESCVNT
DONEC EOS DOMINVS
EVOCET AT QAE BEET

Traducere (Timotei Ursu).: ***Împreună ascunde soarta scurtă (viaţa) a celei întru Domnul numita Caterina, recunoscută sămanţa era (ea) din stirpea Baion. De curând a fost adăugată (căsătorită?) lui Dominic din "casta" (familia?)Dobontz (împreună cu care) s-a înturnat dacilor munteni ca si geţii.***

Meschina soartă dădu viaţa mamei lui Sobol, care Claudeni împreună (au fost?) in ziua pieirii violente (…) Şi s-a culcat în mormânt cu zile (de tânără) împăcată sufleteşte ca acolo să îmbătrânească… aici. Atunci mormântul cei de acum după datină îl vor (ţine acoperit?) până când Aurora dumnezeiască (o va) chema la lumină şi fericire.

•

Dincolo de această traducere, se nasc cum este şi firesc, nişte întrebări legate de interpretarea evenimentului în sine.

Cum se numeau locuitorii băştinaşi, neaoşi, ai Transilvaniei secolului XVI din moment ce Dominic Dobo se înturna dacilor şi geţilor, sau după Nicolae Iorga, era stapân peste daci şi geţi?

Dacă până la Marea Unire acest document nu a prezentat interes de ce după aceea nu s-a întreprins nici o cercetare legată de această piatră funerară?

La numai 45 de ani distanţă de la evenimentul menţionat pe placă, în documentele vremii se vorbea despre Malus Dacus,(dacul cel rău) , răzvrătitul şi revoluţionarul domnitor Mihai Viteazul, care visa unirea celor ce vorbeau aceiaşi limbă, în hotarele vechii Dacii. De ce acest apelativ măgulitor pentru Mihai, dar dădător de fiori pentru duşmani, a rămas izolat de alte momente ca acesta, în care numele de daci şi Dacia completează un tablou al originii şi continuităţii ?

Sunt acestea întrebări care aşteaptă răspuns. Aşteptăm aceste răspunsuri nu numai de la cei care sunt plătiţi din bani publici să cerceteze şi să scrie istoria în mod corect, ci şi de la cei pasionaţi de fascinanta şi teribila istorie a poporului daco-român.

Limba dacă în altă viziune

TEZA FALSĂ A DISPARIȚIEI GETO-DACIEI

• *AUREL STOICANU*

1.PREAMBUL

Din expunerile făcute până acum rezultă că limba română dobândeşte o nouă calitate, o poziție mai elevată şi mai prestigioasă în familia limbilor indoeuropene, dovedindu-se că e soră (prin traco-geto-dacă) de la obârşii cu limba latină, iar limbile neolatine îi devin nepoate. Prin pelasgă, româna ar putea fi chiar mama latinei. În ambele cazuri se respinge ideea dispariției dacei şi a înlocuirii ei cu latina.

De asemenea, beneficiază de o înălțare corespunzătoare, în grad şi prestigiu, şi poporul românesc, care nu "s-a format" printr-o sinteză daco-romană, ci este însuşi poporul dac, în continuare, care a asimilat complet elementul roman din aşa zisa sinteză (cum a asimilat apoi atâtea altele), adică pe coloniştii zişi "romani" (de fapt neitalici şi nelatinofoni), sporindu-şi creşterea lui proprie (cu Romanii italici având legături frățeşti din originile indoeuropene, într-o ipoteză subsidiară contribuind puternic la însăşi geneza poporului roman).

Pentru a ne păstra marele avantaj dobândit, înalta poziție câştigată şi a o populariza, e nevoie ca oamenii noştri de ştiință să combată vechile prejudecăți şi erori tradiționale care mai stau în calea noii concepții.

În cele ce urmează vom examina motivele pentru care e necesar să fie părăsită teza eronată a dispariției limbii dace şi a înlocuirii ei cu latina, ca şi teza formării prin sinteză daco-română a poporului român cu subliniera rolului esențial al Romanilor.

2. PE CE ARGUMENTE S-AR BAZA TEZA DISPARIȚIEI

În sprijinul tezei dispariției şi a înlocuirii ei cu latina se invocă următoarele argumente:

A.depopularea Daciei, prin exterminarea populației băştinaşe,

B.importul masiv de colonişti, crearea de oraşe, vici, pagi,

C.impunerea vorbirii armatei şi administrației romane,

D.superioritatea culturală a Romanilor, prestigiul limbii, moda,

E.interesele aristocrației şi ale păturilor orăşeneşti,

F.căsătorii la țară între Daci şi femei romane (O. Densuşianu),

G.căsătorii între veterani şi femei dace,

H.introducerea latinei prin sclavii liberați,

I.introducerea latinei prin proprietarii romani,

J.afluxul țăranilor spre lucrări de construcție în oraşe,

L.trimiterea învinşilor ca auxiliari în armatele romane,

M.romanizarea prin drept şi limba folosită în justiție,

N.penetrația lentă romană dinaintea cuceririi Daciei şi înrâuriri după părăsirea ei.

Să le examinăm pe rând.

A.DEPOLUAREA DACIEI CUCERITE

Dacia ar fi rămas împuținată de bărbați (viris exhausta), aşa că s-au adus din toate părțile Imperiului (ex toto orbe romano) multe gloate (infinitas copias hominum, după Eutropiu, autor care nu inspiră încredere) ca s-o repopuleze. Campionul acestei idei de "exterminare" a Dacilor a fost Petru Maior (cf. Istoria pentru începutul Românilor în Dacia, p.57; Scrieri, ed. crit., Bucureşti 1976), care, din nobil patriotism, voia, ca şi Şincai, să afirme puritatea romană, ca limbă şi popor. El motiva exterminarea prin ura Romanilor contra Dacilor. Erau păstrați doar puțini prizonieri, pentru triumf. Mulți se sinucideau, iar alții plecau la Sarmații prieteni, cum arată scenele de pe columnă. P. Maior atrăgea atenția că nu trebuie să comparăm stările de atunci cu cele moderne (când protejăm țăranii, pentru asigurarea aprovizionării), ci cu cele de sub Turci, când se practica pustiirea. Să le comparăm cu distrugerea Cartaginei, a Corintului, Ierusalimul, apoi ca năvălirile barbarilor etc.

Teza extremistă a lui Eutropiu şi a lui Petru Maior este infirmată azi. Nu s-a ajuns la exterminare. Nici o scenă de pe columnă nu arată masacre. Să nu uităm că pe aceeaşi coloană se arată Daci care se supun învingătorului cu familiile lor (scenele 123, 130, 141), alții care se reîntorc de unde se refugiaseră cu vitele şi cu avutul (scena 155), în timp ce alte triburi se predaseră de bună voie înaintea terminării războiului, scăpând deci cu viață. Au mai rămas în viață copiii, bătrânii şi femeile (după Giurescu, cel puțin trei sferturi din populație; desigur mai mult). Se înregistrează şi revolte ale Dacilor supuşi, în anul 117

sub Adrian, apoi sub Antonin Piul şi alţi împăraţi, în 138, 143, 166-175, cea mai puternică fiind în timpul războiului cu Marcomanii din 192. Aceste revolte sunt relatate în afara atacurilor date de Dacii liberi: Costobocii, cu tulburări în Dacia supusă, colonizarea probabilă a 12.000 Daci liberi în provincie, la 218. În secolul III au loc frecvente incursiuni. Carpii sunt menţionaţi în alianţă cu Hunii la 380, (Zosimos, IV, 34). Au mai atacat şi alţi Daci liberi. Dacia cucerită cuprindea numai Oltenia, Banatul şi o parte din Transilvania, restul imensului Imperiu getodac (Crişana, Maramureş, Bucovina, Muntenia, Basarabia etc.) fiind liber. Chiar distrugerea Cartaginei, Corintului şi Ierusalimului n-a însemnat în realitate şi pieirea totală şi bruscă a popoarelor respective. Comparaţia cu împrăştierea poporului evreu nu e valabilă pentru Daci, care erau mult mai numeroşi şi se întindeau pe o arie extrem de largă. Nu poate fi valabilă nici comparaţia cu dispariţia, rând pe rând, a barbarilor cuceritori de mai târziu, deoarece aceştia erau migratori şi cu un nivel cultural scăzut. De asemenea, nu se compară un război sistematic de cucerire cu expediţiile gen "după noi potopul"; trebuie menţionat echilibrul economic al provinciei.

Pe drept se relevă azi absurditatea exterminării care ar rezulta din cuvintele viris exhausta, la care se adaugă acelea pe care împăratul Iulian din sec. VI le punea în gura lui Traian: am "nimicit neamul Geţilor", neluându-se în seamă că verbul exeilon, folosit de Iulian, înseamnă nu numai nimicit, ci şi subjugat şi că textul este menţionat satirico-retoric. Chiar Zonaras, spune lămurit că după victoria lui Traian "poporul Dacilor şi provincia lor a început să fie romană", exclude exterminarea. E vădit lucru – remarcă Russu – că istoricii exagerau mult cu laudele acordate cezarilor. Astfel Domiţian se făcea că a desfiinţat radical pe Nasamoni, iar Diocleţian pe Transtagnezi!? La 297, Carpii înfrânţi de Galeriu au fost în parte colonizaţi în Imperiu: Şkipetarii de azi. Carpi au mai fost deportaţi şi de Diocleţiam, ceea ce pentru cronicari însemna: "Carporum natio translato omnis in nostrum solum" (Aur. Vict., Caesares, 39, 48), dar nici peste un veac nu dispar din nordul Dunării, la 380 fiind menţionaţi de Zosimos.

Din relatările altor istorici rezultă prezenţa în continuare a Dacilor. Astfel, Ioanes Lydus, spune că au fost aduşi 500.000 dintre luptătorii cei mai viteji (poate 50.000; în orice caz, mai multe mii – 20.000 – 30.000 – au fost capturaţi şi încorporaţi în formaţii auxiliare). Ei sunt amintiţi şi de Lactanţiu, care afirmă că, după subjugare, recalcitranţii (assiduae ribellantes) Daci au fost supuşi la grele biruri (cf. Mort. Persec., 23, 5). Recrutări au continuat în secolele II-III. De unde i-ar fi luat pe Daci, dacă, aşa cum crede Eutropiu, ar fi fost exterminaţi? Mai sunt amintiţi de Suidas şi de alţii.

Când Vopiscus spune, Vita Aureliani, că "a retras armata şi provincialii", vrea doar să atenueze gravitatea deciziei de părăsire a provinciei şi cetăţenilor romani aflători acolo.

Întrucât promovarea tezei privind supravieţuirea limbii dace în limba română depinde în bună măsură de supravieţuirea poporului însuşi, se cuvine să ne oprim asupra problemei continuităţii noastre.

Ea se întemeiază, printre altele, pe următoarele dovezi:

a)Neexterminarea poporului dac şi durarea lui aici.

b)Atestarea persistenţei populaţiei băştinaşe şi mai ales a celei modeste de către numismatică, prin tezaurele descoperite în peste 160 de localităţi, cu monezi de bronz, din secolele III-V.

c)Găsirea, în castrele romane, ca şi în aşezări şi cimitire – alături de ceramica romană – a ceramicii specifice dace, de tipul "ceştii dacice" sau a chiupurilor roşii, alteori cenuşii, împodobite cu fâşii de linii ondulate, la Stolniceni-Vâlcea, Breţcu şi Gomalău-Covasna, Caşolt-Sibiu, Lechinţa pe Mureş şi Sf. Gheorghe-Iernut-Năsăud, Soporul de Câmpie-Cluj.

După Pârvan, se pot stabili limitele unei întregi genealogii a ceramicii dace, de la Geţii lui Burebista până la Goţii, Gepizii şi Avarii din primul ev mediu. Cine a transmis formele? Nu se poate da decât un răspuns: aborigenii care au rămas totdeauna pe loc, zice arheologul (Dacia, p.118). Radu Vulpe constată continuitatea ceramicii getice până în sec. III şi IV, în culturile Poieneşti-Vârtiscioiu şi Cerneahov-Izvoarele (v. Dacia, p.154), ca şi în altele mai târziu.

d)Inscripţiile latine din Dacia confirmă şi ele continuitatea, pentru că apar şi nume traco-dace, deşi în număr mic de 2-3%, dar lucrul este explicabil după H. Daicoviciu ş.a. deoarece Dacii nu-şi puteau comanda costisitoare inscripţii. Ei nu erau nici iubitori de fast şi eternizare epigrafică (cf. Pârvan), aici pe pământ – aş putea adăuga eu -, pe ei interesându-i viaţa de dincolo. Amintim şi faptul că, de multe ori, sub un nume specific roman se ascundea un grec, un sirian sau un dac (cf. Giurescu).

Motivarea dată de Pârvan că Dacii nu erau dornici de fast şi eternizare epigrafică mi se pare emoţionantă, prin intuirea firii adânci a ţăranului nostru, dac sau român, modestia, cuviinţa, măsura neambiţionând epatarea. Aş aduce însă o completare. Poate că neahtierea după glorie, eternizare în piatră nu izvorăşte numai din simţul măsurii, ci e în legătură şi cu concepţia sa religioasă, de natură spiritual-celestă: ce-i păsa Dacului de ceea ce se mai petrece pe pământ cu rămăşiţele sale, când el, încă în viaţă fiind, o dispreţuia, năzuind cu bucu-

rie la o moarte întru zeul celest, singurul socotit etern!

O inscripție foarte importantă este aceea latină din sec.IV, Ego Zenovius votum postui, de la Biertan, județul Sibiu. De asemenea, Quartine vivas pe un inel din Micia, județul Hunedoara.

e)Existența în jurul provinciei a Dacilor liberi e tot un argument al continuității populației dace. Ei locuiau în Crişana şi Maramureş (cf. descoperirile de la Sântana-Arad, Oradea şi Megieşul Aurit), ca şi în alte regiuni. Sunt atestați de arheologie "în bazinul inferior al Niprului (Gavrilovaca, Zolotaia-Balca), la vest atingeau cursul mijlociu al Dunării (Budapesta-Taban), în nord-vest până în Carpații Slovaciei, la sud până-n Balcani" (cf. Gh. Bichir, Les Daces Libres de l'epoque romaine e la lumiere des donees archeologique, n "Thraco-Dcaica, recueil d'etudes e l'occasion du II-eme Congres International de Thracologie. Bucarest 4-10 sept. 1970). Am văzut că Antinin Piul şi alți împărați luptă cu cei din nordul şi vestul provinciei, în sec. II-III; în anul 170 e.n., Costobocii de neam dac (din Moldova-Bucovina-Maramureş) pătrund până în Atica, iar Carpo-Dacii fac incursiuni sub Teodosie la 381 (Zosimos). Numărul lor a crescut prin expatrierea voluntară masivă din provincie spre nord. "Exod al Dacilor liberi către nordul liber", zice Pârvan (Dacia, p.150), de unde vor continua să înrâurească ferm pe frații lor ocupați.

g)Continuitatea e dovedită şi prin menținerea vechii hidronimii (Donaris, Maris, Prut, Siret, Amutriu, Aluta, Sarmis, Argessos, Tisia, Crisia) şi toponimii (Napoca, Drobeta, Potaissa, Sarmizegetusa, Apulum, Dierna, Parolissum etc.). "Sigur e că, la aşezarea lor în Dacia, Slavii au găsit aici o toponimie în mare majoritate tracică şi numai pe ici şi pe colo romanică. Acest lucru trebuie bine fixat, dacă nu vrem să atribuim Slavilor nume de localități ne romanice, care, totuşi, n-au nimic de-a face nici cu Slavii, ci sunt pur şi simplu toponime getice din care mai sus am dat o serie de probe existente, pentru că ele fuseseră întocmai primite şi de noii colonişti ai acestor ținuturi şi pronunțate la țară în chip getic încă mult după 270", sublinia Pârvan (Dacia, p.287).

Tot o atestare şi recunoaştere trebuie să considerăm şi adăugarea la denumirea capitalei a epitetului dac de Sarmizegetusa.

h)Aceeaşi continuitate mai e dovedită şi de împrumuturile lingvistice reciproce dintre Daci şi Goți din perioada conviețuirii lor, timp de aproape 300 de ani după 271. Virgil Şrefănescu-Drăgăneşti, în articolul Implicații socio-lingvistice şi de ordin istoric atestate de Biblia lui Vulfila, din sec. IV e.n., (în "Steaua", 1982, nr.7/410, p.7 ş.u), a detectat aceste împrumuturi în traducerea Bibliei în limba gotă. Am împrumutat: a iubi, hrană, lăutar etc. Conviețuirea, deci continuitatea e cu atât mai relevantă cu cât contactul dintre Goți şi Daci era foarte redus. Goții "stăteau în tabere seminomade, de unde trimiteau oameni în sate pentru dijmă" (P.P. Panaitescu). Existența înrâuririlor reciproce dovedeşte pregnant prezența continuă şi masivă a elementului autohton în dacia părăsită de Romani.

i)Se mai pot invoca şi alte dovezi lingvistice: vocabule ca păcură din picula, inexistente în limbile romanice din vest, sau altele, ca nea, pedestru, june, existente numai în Transilvania, Banat, Maramureş, lipsind din restul ținutului carpato-dunărean, nu puteau veni din sudul Dunării. Hidronimele slavone au fost luate nu prin filiera ungară, ci direct de la Slavi, cu care am conlocuit aproape cinci veacuri. Unele îşi mențin şi numele românesc. De pildă râul Sebeş, are la vărsare nume unguresc, la mijloc Bistra – slavon şi la izvoare Frumoasa – românesc.

j)Dovezile arheologice, prin săpături în peste 150 de puncte, sunt extrem de concludente pentru dăinuirea populației dace, atât după cucerire până la 271, cât şi după abandonarea provinciei de oficialitate şi armată.

Arheologii au descoperit, prin săpături în peste 150 de puncte, sunt extrem de concludente pentru dăinuirea populației dace, atât după cucerire până la 271, cât şi după abandonarea provinciei de oficialitate şi armată.

Arheologii au descoperit aşezări din sec. I-XII şi anume:

-din sec. II-III e.n., la Locusteni (Oltenia), Soporu Ponic (Ardeal) şi Poieneşti (județul Vaslui);

-din sec. V-VII, la Târgşor, Şirna, Cireşanu, Budureasca (Muntenia), Sighişoara şi Valea Răcătăului (Braşov);

-din sec. III-X, la Brăteiu şi Alba Iulia (Ardeal), Vedea, Radovanu şi Slon (Muntenia);

-din sec. III-XI, complexe de aşezări, dar mai ales cele peste 1.000 de morminte de înhumare şi incinerare descoperite în 1980 la Alba Iulia;

-din sec. II-III-IV-V-VI sau II-XII, s-au mai descoperit şi în late localități aşezări sau morminte dacoromâne. Felul cum se înfățişează mormintele, ca şi obiectele din ele, denotă rituri de înmormântare specifice autohtonilor, demonstrând astfel persistența lor neîntrecută.

Prin săpăturile arheologice din cele 150 de puncte, prin elementele materiale de civilizație din secolele IV-XI, scoase la iveală de cercetători în Transilvania, Oltenia, Muntenia, Moldova (1.500 de aşezări, cetăți şi cimitire) s-a făcut posibilă stabilirea a trei etape:

-civilizația Brăteiu, lângă Mediaş, sec. IV-VI, cu ceramică romană şi dacă,

-civilizația Ipoteşti-Cândeşti, sec. VI-VII, care continuă prin ceramica specifică, forma râşnițelor de cereale, tiparele de podoabe şi cruci,

-civilizația Dridu, sec. VIII-IX, cu ceramică tipică, specificul construirii vetrelor şi cuptoarelor, unelte diverse, care continuă aceleaşi tradiții daco-romane şi române.

k)Continuitatea mai e dovedită şi prin însăşi mărturia notarului anonim al regelui Bela (sec. XII), din care rezultă că Ungurii, porniți la cucerirea Ardealului după 896, au găsit acolo pe Români (Vlahi, organizați în ducatele lui Glad, Menumorut şi Gelu, ca şi prin confirmarea, independentă, a cronicii ruse de la Kiev, aşa zisă a lui Nestor, cum că "Ungurii, după ce au trecut Carpații, începură să se lupte cu Volohii şi cu Slavii, care trăiau acolo". "Geto-Dacii au fost locuitorii cei mai vechi ai Ardealului, Moldovei şi Munteniei", scrie şi istoricul ungur Huszti Andras (O es ujj Dacia, f. 1, 1971, p. 5-6. Teglas Gabor, Istoria comitatului Hunedoara, Budapesta, 1902, p.35). Un izvor armean şi altul englez confirmă existența Românilor în Dacia în sec. IX, după cum a arătat renumitul orientalist Decei (Relațiile romano-orientale, Culegere de studii, Bucureşti 1978, p.58; Românii din sec. IX până în al XIII-lea, în lumina izvoarelor armeneşti în "Anuarul Institutului de istorie națională", vol. VII, Bucureşti, 1939, pp. 436-440). Ideea autohtoniei e prezentă şi la intelectualii occidentali, ca Flavio Biondo, Enea Silviu Piccolomini, Francesco della Vale, Johannes Lebel, Georg Soterius, Martin Felmer ş.a., la Români: Grigore Ureche, Dimitrie Cantemir, stolnicul Cantacuzino etc.

l)Aceeaşi persistență o mai dovedesc: portul, anumite rituri şi obiceiuri – agrare, funerare (ex. incinerarea, larg răspândită, de tradiție dacă), sezoniere etc., melodii populare, jocuri (căluşul, menționat de Xenofon) sau colinde întâlnite şi azi de la Traco-Daci, precum şi modul de confecționare a uneltelor (identice: toporul, tesla, cuțitoaia etc.).

m)Continuitatea va mai fi demonstrată (în ipoteza că nu se va impune teza că limba dacă n-a pierit, nici n-a fost înlocuită cu latina) şi prin persistența însăşi a limbii Dacilor (nu numai a poporului dac) în limba română.

Limba, acest pilon al continuității (al doilea fiind poporul) n-a fost invocat până acum. Situația trebuie îndreptată. Limba dacă trăieşte încă, Toiagul scufundat în apă pare rupt, dar în realitate e tot drept. Tot aşa de înşelătoare e şi aparența dispariției geto-dacei, a ruperii ei de popor. Tulpina ei se va vedea din nou dreaptă dacă o scoatem din lacul ideilor preconcepute, al inerției, al ignorării logicei, al necunoaşterii artei Dacilor şi a stărilor de lucruri istorice şi preistorice. Recunoscând şi persistența limbii dace, continuitatea popor-limbă este atestată ca o realitate de nezdruncinat.

n)Am lăsat la urmă un puternic argument, acela al tenacității poporului român, deci, şi a celui geto-dac. Dacă un Karl Marx şi Gustav Weigand laudă puterea de asimilare a Românilor, alți oameni de ştiință, ca A. Wirth, vorbesc admirativ despre tenacitatea lor: "Die Rumanen sind die zaheste Rasse der Erde, selbst die Kinder Israels nicht ausgenommen". "Românii sunt cea mai tenace rasă de pe lume, neexceptând nici chiar pe fiii lui Israel", deoarece – continuă Wirth – "Evrei au existat totdeauna, dar Românii dispăruseră 8-9 secole. Aşa de complet dispăruți, ca anumite pâraie din Jura suavă şi din Karst, care curg pe mile întregi pe sub pământ. Deodată însă, în secolul al XIII-lea, răsar din nou şi de data aceasta rămân. De atunci încoace s-au extins în jur, ca un mare potop, formând o inundație de-a dreptul neţărmurită. Au fost în afara steagului lor, sub nu mai puțin de cinci flamuri, dar nici un popor superior n-a fost în stare să-i pună la pământ. Dimpotrivă, ei îi presează pe stăpâni" (Der Balkan, 1924, passim).

o)Argument prin comparație: în invazie au rămas pe loc Gali, Iberi, Italieni etc. De ce să fi făcut excepție Dacii?

p)În sfârşit, argumentul, extrem de important, al lui Pârvan, anume că istoria nu cunoaşte, în general, cazuri de dispariție bruscă a unui popor de pe scena ei. Aceeaşi idee o întâlnim şi la Guido Mansuelli şi alți istorici străini.

Argumentele înfățişate sunt elocvente. Populația Daciei a trăit pe pământul ei încă din neolitic – şi mai înainte – şi a continuat şi continuă să-l locuiască. Pentru o documentație mai largă pot fi consultate unele din numeroasele lucrări de istorie şi arheologie publicate, pe care din lipsă de spațiu nu le pot înşirui. Printre autorii care au demonstrat cu rigoare ştiințifică teza continuității citez doar câțiva, deşi ar merita o sumedenie: A.D. Xenopol, V. Pârvan, N. Iorga, Emil Petrovici, Sextil Puşcariu, printre mărimile de primul rang, dar şi C. Daicoviciu, H. Daicoviciu, Radu Vulpe, D. Tudor, Gh. I. Brătianu, I., Nestor, D. Berciu ori Aurelian Petre, I.H. Crişan, Gh. Bichir, Loui Halphen, M. Friedwanger, Lajos Tamas, Ernst Gamilschegg, Margareta Constantiniu, D. Protase, Eugenia Zaharia, Vl. Iliescu, Radu Florescu, Em. Popescu, I. Bârzu, D. Gh. Teodor, Aurel Decei şi alți strălucițicercetători, omişi fără voie.

•

O CRONICĂ A POPORULUI DAC PE PLACUȚE DE PLUMB

Despre originea şi istoria plăcuțelor de plumb se ştiu prea puține lucruri.În cel mai bun caz există controverse susținute de diferiți istorici care le-au dat atenție de-alungul timpului. Până la aflarea adevărului legat de aceste plăcuțe,traducerea, interpretarea sau tălmăcirea lor este un lucru care interesează mai mult. În premieră inginerul Dan Romalo după o muncă asiduă de zeci de ani publică un volum intitulat Cronică Apocrifă pe plăci de plumb, apărut la editura Arvin Press în 2003 ,volum în care prezintă traducerea plăcuțelor odată cu clasificarea acestora. În luna mai 2004 la Academia Română, Drd.Aurora Petan susține o comunicare publică în care face o istorie a plăcuțelor, anunțând începerea unui studiu sistematic aplecat asupra acestora.La congresul de dacologie din luna iunie, reputatul lingvist Adrian Bucurescu ,autor printre altele a volumelor „Dacia Secretă" şi „Dacia Magică" prezintă în plenul lucrărilor traducerea a două dintre aceste plăcuțe şi îşi lansează volumul „Tainele tăbliței de la Sinaia",volum apărut la editura „ARHETIP". După ce în numerele precedente am publicat în serial traducerile a 20 de tăblițe, publicăm în acest număr tălmăcirea altor două extrase din volumul amintit.

DACIA MAGAZIN

TAINELE TĂBLIȚELOR DE LA SINAIA

Gloria oștenilor

• Adrian Bucurescu

POENIO LOEZ IST DAVO TI DOPONIO O NOES NITO ZONTO! GOPOON OS MOLTE DOILE DOEH TYRSI SATI, DOLORI ELENT, GIONA ON SOE TEPONO TORSO RAETIO ELIT, YLFO LOISE STO LITAR E DIO O LOR. OE IOSOE GHETYO OM HEONOR CALYZO LY MOEORTI OI. HI TOEDEEINY TOLOI DO MATIN ODRINO SO SI ORDOANES SEMONT HYHO GHETO.

Tălmăcire:

Vitejii lăudați să fie în țară şi zeii noştri acasă să-i aducă! Rănile multor feciori vor trece la întoarcerea acasă. Durerile vor fi alinate. Tinerii vor înălța zeilor, la întoarcere, mulțumiri multe. Ostaşii cei vrednici stau alături de domnul lor. Cei mai curați viteji cu onoarea se duc spre moartea lor. Şi totdeauna feciorii de dimineață vor pleca să se înroleze cu mândrie în fruntea vitejilor.

Lexic**:**

POENIO – "viteji; războinici". Cf.sl. voina "război; rom. voinic; Poienari. La Poienari, jud. Argeş, a avut loc lupta de la Posada**.**

LOEZ – "lăudați". Cf. lat. laus "laudă; elogiu".

IST – "să fie". Cf. rom. este.

DAVO – "(în) şară. Cf. geto-dac.

DAVA – "cetate; ținut".

TI – "şi".

DOPONIO – "zeii; domnii". Cf. lat. divinus "divin; al zeilor". Rom. jupân, stăpân.

O – "ai".

NOES – "noştri". Cf. rom. noi.

NITO – "acasă; la cuib". Cf. lat. nidus "cuib".

ZONTO – "să aducă; a o duce; a fi". Cf. rom. sunt.

GOPOON – "rănile. Cf. rom. găvan.

OS – "ai, la".

MOLTE – "mulți".

DOILE – "feciori" cf. alb. djalë "fiu; băiat".

DOEH – "vor trece; trec". cf. rom. a (se) duce.

TYRSI – "la întoarcere".

SATI – "acasă". cf. rom. sat; a sădi.

DOLORI – "durerile".

ELENT – "(vor fi) alinate". cf. rom. a alinta.

GIONA – "tinerii". Cf. rom. june

ON – "vor".

SOE - "înălța, ridica". Cf. rom. a sui.

TEPONO - "zeilor" cf. DOPONIO.

TORSO – "(la) întoarcere".

RAETIO – "mulțumiri; fericire; frumusețe". Cf. rom. a râde, arțar; rață RATIARIA – important oraş în Moesia Superior.

ELIT – "multe" cf. rom. leat; olat.

YLFO – "ostaşii; războinicii". Cf. germ. Wolff "lup"; rom. Ilfov: a (se) holba; hulpav.

LOISE – "cei vrednici". Cf. LOEZ
STO – "stau".
LITAR – "alături".
E - "de".
DIO – "domnul". Cf. lat. deus "zeu; domn".
O – "al".
LOR – "lor".
OE – "cei (mai)".
IOSOE – "curați; drepți". Cf. lat. ius "drept; drept omenesc"; rom. laşi; iaz.
GHETYO – "viteji; geți". Cf. rom. a fi gata.
OM – "cu".
HEONOR – "onoare; curaj; cinste" cf. lat. honor "cinste"..
CALYZO – "se duc; merg". Cf. rom. cale; caleaşcă.
LY – "spre; la".
MOEORTI – "moartea".
OI – "lor" cf. rom. ei; îi.
HI – "şi, dar".
TOEDEEINY – "totdeauna".
TOLOI – "feciorii". Cf. DOILE. Cf. rom. tuleie.
DO – "de".
MATIN – "dimineața; matinal".cf. lat. malutinus "de dimineață; matinal".
ODRINO – "vor pleca, se vor ridica; se vor trezi". Cf. rom. utrenie; alb. trim "viteaz; dârz".
SO – "să".
SI – "se".
ORDOANES – "înroleze; alinieze; la poruncă". Cf. lat. ordino "a dispune; a orândui; a organiza". Rom. urdiniş EORDAEA – ținut în nordul Macedoniei; IAR – DANUS – rege lydian.
SEMONT - "cu mândrie; a se umfla; a creşte". Cf. rom. semeț; sămânță; smântână.
HYHO – "(în) fruntea; (în) capul". Cf. aşb kokë "cap"; rom. chică; cucui.
GHETO – "vitejilor".

Notă**:**
Atenție la MESAJUL MARELUI MAESTRU AL SOLOMONARILOR ŞI LA POTECA LUI SO LOMON, care urmează!

Mesajul Marelui Maestru al Solomonarilor

APSOS
RO NIHI
HOMON
MONHO NOIH.
ZIMZOHON
MON
REN
LOINIEON.
M(E) ZOION
SHI TOLI.
HRON
MIO DAVI MIONZOL
GHEMO ONI OISTRIE
OHR PICHIEOY SAM
RIEO
LENOIH TON
MONRO ZIMOLXY.
NEO
NIH
NIH HRIEMON
SORON
TORNO IH
ZE NODEO
O POIHON
MESMONI
MOI ON
SOMO ZOM
DIECON
PISENTO
LIMON
HOZOIH.
SO LOMON
SI POIHO
DON
DONVEON
ZI DOINI HON.
MEO ONS SINIGO
FOON
NDO HON
ZIEIHO CROYMÂDE FIHOO!
IE ZEUEMOLXY
ZORZIEO SOI SOMLO
IHON
MON.
NIHEO!
SEOGONI RONTO
FONIIO LONCO MOGEO.
FOIS HO PEOZON
FEONII DIEGEM.
SEIH TE MARHO GEMOSO
NONEO EH COSHITO.
PORSENOM ZORZI DOONPO
I HAP SOTIMON
HON

SIMIE
HILO ZIMOLXIE
CORS GHETO.

Tălmăcire**:**
Ruşine la nici unul dintre oameni a munci să nu-i fie!
La luptă plecau tinerii lei. Cu bucurie, acolo alergau.
Pe vremea mea, țara înflorea, unită şi strălucitoare. Creşteau copiii mândri, tinerii oşteni Îl celebrau mereu pe Zalmoxis.
Ai noştri niciodată, în luptele cu cioroii, nu se întorceau cu spatele la oastea putorilor.
Eu am fost mare preot şi am scris de la înțelepții bătrâni. Cel Luminat a dorit să strâng din cântecele sfinte zicalele, să vin cu faptele lui Zalmoxis cel Împodobit, şi chipurile de sfinți să-i aduc.
Nici un tuciuriu nu se va mai întoarce învingător lângă strămoşi. A fost din întâmplare că au învins duşmanii. Prevăd că acele vite vor fi tăiate de cei curați în curând.
Să-l serbăm pe Prea Curatul la sfârşitul săptămânii, pe Prea Divinul, Frumosul Zalmoxis, Îndrumătorul celor curați!

Lexic**:**
APSOS – "ruşine". Cf. lat. obscene "urât, indecent, neruşinat; obscen"; rom. halsân.
RO – "la".
NIHI – "nici; nici unul".
HOMON – "(dintre) oameni".
MONHO – "a munci; de muncă". Cf. MONCAS – n. propriu getic la Olbia şi la Tyras.
RA-MUNC – supranume al lui SO LOMON, regele eliberator al Dacilor.
NOIH – "să nu-i fie"; nu; nu e; nu există; ascuns". Cf. alb nuk "nu"; rom. năuc; nucă.
ZIMZOHON – "(în) luptele; (la) războaiele cf. rom. zânzanie.
MON – "placau". Cf. rom. a mâna.
REN – "tinerii". Cf. alb. rini "tinerețe; adolescență".
LOINIEON.- "lei". Cf. alb. luan "leu".
ME – "cu" cf. alb. me "cu".
ZOION – "bucurie, chiuituri". Cf. lat. sono "a suna; a răsuna"; rom. acioaie; a suna; Zainea.
SHI – "acolo".
TOLI – "alergau". Cf. rom. a(o) tuli; tuleo!
HRON – "(pe) vremea". Cf. gr. kronos "timp"; rom. cronică.
MIO – "a mea; al meu".
DAVI - "țara". Cf. alb. tokë; dhe "pământ"; DAVA "cetate".
MIONZOL – "înflorea; rodea". Cf. rom. mânzare (reg) "oaie de lapte; oaie care a fătat şi are lapte". Mânjoală.
GHEMO – "unită". Cf. rom. ghem.
ONI – "şi". Cf. a uni.
OISTRIE – "strălucitoare; care arde". Cf. lat. astrum "stea; astru; constelație; cer; înaltul cerului; nemurire"; rom. a ustura; usturoi.
HISTRIA – cet. Getică, apoi grecească, romană şi bizantină.;
ISTROS – numele getic al Dunării de Jos; rom. straie; Strei; Stroe.
OHR – "creşteau". Cf. rom. a aurca; Orhei.
PICHIEOY – "copiii; mici". Cf. alb. pak "puțin"; rom; pici (subst).
SAM – "mândri; măreți". Cf. lat.

summa “jocul cel mai înalt; gradul cel mai înalt; culme; apogeu”; rom. semeț.

RIEO – “tinerii”; cf. alb. iri “tânăr; nou”.

LENOIH – “oşteni” cf. rom. lance; Lainici.

TON – “(îi) celebrau; vorbeau (de)”. Cf. lat. tonus “tunet; ton”; rom. a tuna.

MONRO – “mereu”.

ZIMOLXY – “(pe) Zalmoxis.

NEO – “ai noştri” cf. rom. noi.

NIH – “niciodată; nimeni; nimic”. Cf. rom. nici.

HRIEMON – “(la) luptă; sforțare; război; tăiere”. Cf. lat. crimen “învinuire; acuzație; motiv de învinuire; crimă”; rom. cormană; cremene”.

SORON – “(cu) cioroii; cu negrii; negru”. Cf. alb. sorë “cioară”; rom. sur, zârnă.

TORNO – “(se) întorceau”. Cf. rom. a (se) înturna.

NODEO – “spatele; a întoarce”. Cf. rom. noadă; nod.

O – “la”.

POIHON – “oaste; ceată; grămadă; a îngrămădi”. Cf. rom. puhoi; bocnă.

MESMONI – “putorilor; leneşilor”. Cf. fr. Miasme “miasmă; duhoare”; rom. a se moşmoni; a se moşmondi.

MOI – “eu”. Cf. rom. (al) meu; rus. moi “al meu”.

ON SOMO – “am fost; eram”. Cf. lat sum “a fi; a exista”.

ZOM – “mare”. Vezi Sam!

DIECON – “preot; sfânt”. Cf. lat. decanus “decurion; decan”; rom. diacon; zăgan; Diham.

PISENTO – “am scris”. Cf. rus. pisati “a scrie”; rom. pecete.

LIMON – “(de la) înțelepți”. Cf. rom. lumină, liman.

HOZOIH – “bătrâni; stăpâni; ocrotitori”. Cf. rom. hoaşcă; cojoc; Azuga.

SO – “cel”.

LOMON – “luminat; învățat”. Cf. rom. lumină; liman. Supranumele împăratului Romansie, eliberatorul Daciei. Cf. rom. Solomonar; lat. mens “minte, inteligență; rațiune”.

SI – “şi-a”.

POIHO – “a dorit; a spus; a cerut”. Cf. alb. bekoj “a binecuvânta”; lat. vox “voce, glas”.

DONVEON – “să strâng; a aduna”. Cf. rom. a întâmpina.

ZI – “din; dintre”.

DOINI - “cântecele; povestiri”. Cf. rom. doină.

HON – “sfinte”. Cf. alb. hyjni “divinitate, zeu”.

MEO – “(pe) mine; mie”.

ONS – “însumi; chiar”. Cf. rom. ins; însumi.

SINIGO – “împuternicit”. Cf. rom. sânge; şuncă; snagă “putere”.

FOON – “să culeg; a aduna”. Cf. rom. fân.

NDO – “din; dintre”. Ca cf. alb. nder “între; printre”. Rom. unde.

NON – “sfintele”. Cf. lat. nonna “călugăriță”; rom. nană; nene; nun.

ZIEIHO – “zicale; povestiri; snoave”. Cf. rom. a zice; şagă.

CROYM – “să aduc; a transmite; a se întoarce; a reveni”. Cf. rom. cârmă; a cârmi; a cârmui.

DE - “cu”. Cf. rom. de.

FIHOO! – “faptele”. Cf. rom.a face.

IE – “lui”. Cf. rom. îi.

ZEUEMOLXY – “Zalmoxis”.

ZORZIEO – “cel împodobit”. Cf. rom. cercel; zorzoane; zarzăr; Giurgiu; Sân-Georz. Cf. ZORSANOS-n. getic la Olbia.

SOI - “şi cu”.

SOMLO – “chipuri; imagini; asemănare; desen; a lăsa urme; a înnegri”. Cf. lat. smoală; a moli;

SEMELE – zeița Pământului la Traci.

IHON – “(de) sfinți”. Cf. rom. icoană; alb. hyjni “zeu; divinitate”.

MON.- “să aduc; a aduna”. Cf. rom. mană; a mâna; mână.

NIHEO! – “nici un”.

SEOGONI – “tuciuriu; nemernic; ticălos”. Cf. rom. țigan; a jugăni; ciocan; a ciocăni;

SIGYNNI – trib din Persia, imigrat în Nordul Dunării. Cf. rom. secui.

RONTO – “(nu se va) întoarce; a rumega; a întoarce”. Cf. rom. rânză.

FONIHO – “învingător”. Cf. rom. a învinge.

LONCO – “lângă”.

MOGEO.- “strămoşi”. Cf. rom. moş; Mija.

FOIS – “a fost”. Cf. rom. fuse.

HO – “O; una”.

PEOZON – “întâmplare”. Cf. rom. poznă; basnă; basm”.

FEONH – “(că) au învins. Vezi FUNHO!

DIEGEM.- “duşmani; prădători”. Cf. rom. dijmă; duşman; dihanie.

DUSMANES – castru în regiunea traco-illyră, restaurat de Justinian.

SEIH – “prevăd”. Cf. alb. sy “ochi”.

TE – “că”.

MARHO - “vitele”. Cf. rom. marhă (arh) “vită”; marfă; morocănos.

MARCO-DAVA – cetate în Dacia.

GEMOSO – “(vor fi) tăiate; se vor tăia; de tăiat”. Cf. rom. jumătate; Ghimeş; gânsac.

NONEO – “(de ei cei) curați”. Cf. rom. nană; nene; num.

EH - “în”.

COSHITO – “curând; repede”. Cf. rom. iute; fr. Cascade “cascadă”.

PORSENOM – “să-l serbăm”. Cf. rom. praznic, prâsnel.

ZORZI – “curatul”. Vezi ZORZIEO!

DOONPO – “prea; foarte”. Cf. rom. dâmb; timp; Tâmpa.

Cf. TEMPE – pas, port, poartă d eintrare în Macedonia.

I – “la”.

HAP – “sfâeşit; capăt; cap”. Cf. rom. cap; hap.

SOTIMON – “săptămânii; duminica”.

HON – “divinul”.

SIMIE – “prea; foarte”. Vezi ZOM şi rom. Sima.

HILO – “frumos”. Cf. alb. i hollë; “fin; delicat; subțire; firav”.

ZIMOLXIE – “Zalmoxis”.

CORS – “Îndrumătorul”. Cf. lat. cursus “drum; curs”.

GHETO – “al celor curați”. Cf. rom. gata; a (se) găti.

Zăul Moș, Kogaion și cultul morților

• *Viorel Patrichi*

Panteonul dacilor, deşi insuficient cunoscut, uimeşte încă, mai ales prin forța de iradiere spre alte spiritualități vechi. Primul care face legătura între Zalmoxis şi Saturn este Nicolae Densuşianu. "Numirea de Zalmoxis nu putea fi altceva decât un simplu epitet hieratic al lui Saturn, un atribut cu acelaşi înțeles ca *senex, deus vetus, deus avus, majus* sau *Maesius*, pe care le avea Saturn şi la alte triburi pelasge. Din punct de vedere al etimologiei, cuvântul zalmox-is în limba dacilor nu însemna decât Zeul-Moş. Finalul *-is* reprezintă aici, ca şi în alte cazuri analoge, numai un simplu sufix grecesc." (Nicolae Densuşianu, "Dacia preistorică"). Observația este foarte corectă: aşa auzeau grecii vorbirea dacilor. Noi îi vom spune Zăul Moş fiindcă aceast! ă transcriere este cea mai apropiată de adevărul vorbirii româneşti.

Printr-o cercetare atentă, s-ar putea dovedi că Zăul Moş - Zalmoxis, cum au transcris grecii - este mai vechi şi decât Mitra. Iar dacă unii susțin - cu argumente serioase - că mitraismul se află la originea creştinismului, noi credem că zalmoxianismul a inspirat mithraismul şi, indirect, creştinismul. Evident, fenomenul iradierii spirituale din lumea pelasgică este foarte vechi şi nu trebuie înțeles mecanic. Ideile circulau, chiar dacă nu existau mijloace de tele-comunicație.

Istoricii religiilor vorbesc foarte frecvent despre dualismul religiei mitraice, care ar fi contaminat apoi iudaismul şi creştinismul. Se poate demonstra însă că perechea Mitra-Ahriman are aceeaşi semnificație cu Zalmoxis-Gebeleizis.

Mitraismul s-a răspândit până în India şi China, spre nordul Africii, în Europa, pe cursul Dunării, spre Roma. Dovezi arheologice privind venerarea lui Mitra s-au găsit în Marea Britanie, Italia, România, Germania, Ungaria, Bulgaria, Spania, Turcia, Iran, Armenia, Siria, Israel şi tot nordul Africii, până în Sahara. Peste trei sute de ani, conducătorii Imperiului Roman s-au închinat la Mitra. Mulți istorici încă mai cred că, după ce s-a impus în Persia şi în India, cultul lui Mitra a migrat spre vest şi a interacționat cu doctrinele babiloniene.

Până în secolele III - IV, mitraismul şi creştinismul şi-au disputat Imperiul Roman. Împăratul Dioclețian (284-305 d.H.) a închinat un sanctuar lui Mitra, considerat „Protectorul Imperiului". Acelaşi cult aveau împărații Galerius

(nume frecvent în Moldova), Licinius şi Iulian Apostatul.

A învins religia care l-a câştigat pe împăratul Constantin de partea ei. Originea dacică a mitraismului, dar şi a creştinismului se poate dovedi, chiar dacă multora le pare încă deplasat. O astfel de ipoteză interesantă a lansat Adrian Bucurescu. Este vorba de un patrimoniu comun al antichității, iar vechea Dacie a fost un centru spiritual. Vechii iudei au realizat sinteza. De aceea, nu mai este edificator să stabilim care credință este revelată şi care nu.

Se observă că Mitra, atunci când sacrifică taurul, apare în toate reprezentările îmbrăcat ca un frigian, cu tunica lui, cum numai aristocrații tarabostes purtau, după cum se vede pe Columna lui Traian. Acum se ştie foarte bine că frigienii nu erau nici perşi, nici greci, nici romani. Ei erau daci sau traci, cu o denumire general acceptată. Cartea istoricului belgian Franz Cumont despre „Misterele mithraice" a impus ideea că originea lui Mitra este persană, dar numele ar fi greco-latin. Parții, supuşii regelui Mitridate Eupator, erau aliații lui Decebal. Numele Mitridate era destul de frecvent printre vechii traci. Şi dacă vom adăuga şi noi că onomastica derivată de la Mitra s-a menținut puternic în Dacia până astăzi, că veşmintele lui Mithra sunt dacice, confuzia devine totală fiindcă originea persană sau romană a zeului nu se ma! i susține. În 1971, primul congres de studii mitraice de la Manchester stabilea că interpretarea lui Franz Cumont era depăşită. Scena în care Mitra sacrifica taurul era în fond o hartă astronomică. Este acolo un zodiac întreg, o sferă a marilor constelații. Platon spunea despre daci că aveau cunoştințe solide pentru acele

vremuri şi în domeniul astronomiei. Calendarul de la Sarmisegetuza este o dovadă vie, încă insuficient cercetată. Întrebarea noastră rămâne: de ce zeul care stăpâneşte lumea din templele subterane de la Capua sau Roma poartă cuşmă frigiană într-un moment atât de important – sacrificiul taurului? Nu ar fi fost mai oportun să apară în această ipostază un personaj îmbrăcat ca un persan sau ca un cetăţean roman?

Mitra este însoţit de un câine, un şarpe, de un corb şi de un scorpion. Scena sacrificiului apare în altare subterane din Italia, din Anglia, din nordul Africii şi nu numai.

Tradiţia spune că Mitra a apărut dintr-o peşteră. Zăul Moş, despre care Herodot scria că este mult mai vechi decât scribul lui Pitagora, apare tot de sub pământ pentru a le vorbi supuşilor despre nemurire şi despre virtute. Perşii nu sacrificau ritualic tauri. Tradiţia este pelasgă şi se poate vedea în aspectul unor altare neolitice din Moldova până în Polonia. Prin urmare, bourul lui Dragoş este o ipostază relativ recentă.

Cele mai frapante asemănări dintre mitraism şi creştinism ar fi următoarele:

- naşterea imaculată;
- 12 apostoli;
- uciderea şi învierea (renaşterea);
- data naşterii lui Isus şi a lui Mithra – 25 decembrie;
- păstorii, primii închinători ai pruncului sfânt;
- moralitatea ca formă de salvare a sufletului;
- şi Mitra, şi Isus erau percepuţi ca „mântuitori ai omenirii", simboluri ale dreptăţii şi credinţei;
- fiecare era supranumit „Lumina Lumii", „Păstorul turmei";
- botezul ca ritual de purificare;
- vinul şi pâinea – sângele şi trupul lui Dumnezeu;
- duminica – zi de sărbătoare şi de odihnă;

Aşa reiese şi din lucrările celui de-al patrulea congres de mitraism, care s-a ţinut la Roma, în 1990, din numeroasele studii realizate de cercetători britanici, francezi sau americani.

Singurul savant care a dedicat un studiu Zăului Moş rămâne Mircea Eliade - „De la Zalmoxis la Ghinghis Han". Este prima tentativă excelentă de încadrare a spiritualităţii dacilor în panteonul universal.

Fiindcă nu cunosc istoria dacilor, foarte mulţi istorici străini consideră mitraismul ca fiind singura religie ce anunţa creştinismul. Evident, primii teologi creştini au respins ideea. Este vechea controversă dintre Celsus şi Origene. De altfel, Origene îl critică pe Celsus care vedea originea creştinismului şi a iudaismului în mitraism, dar acelaşi Origene îl trimitea pe Celsus să cerceteze mai atent religia tracilor. Cu alte cuvinte, dacă Celsus făcea asocieri între creştinism şi mitraism, de ce nu se referă şi la religia tracilor, care era mai apropiată de creştinism. Cuşma dacilor, despre care Napoleon Săvescu a realizat primul studiu credibil, a traversat istoria universală. Revoluţionarii francezi din 1792 purtau bonete frigiene fiindcă ei ştiau că este semnul lui Mitra, divinitatea libertăţii. Frumoasa Marianne de pe tricolorul revoluţionarilor francezi poart_ e3 aceeaşi bonetă frigiană. Frigienii erau traci care au invadat imperiul hitit pe la 1200 î.H. Şi au întemeiat regatul frigian, cu capitala la Gordion, nu departe de Ankara de azi. Regele Midas, cel invidiat de greci pentru aurul lui, a domnit între anii 725-676 î.H.

Zalmoxianismul era religia celor iniţiaţi. De aceea, nici nu a supravieţuit şi nu s-a impus direct. Zaratustra, profetul perşilor, trebuie să fi cunoscut această doctrină probabil anterioraă epocii lui. Nu avem încă dovezi clare, dar dacă vom corobora corect informaţiile oferite de Herodot şi de Platon, dacă vom compara apoi elementele celor două doctrine, această concluzie nu mai pare ireală. Mithraismul a devenit religia legionarilor romani de toate rangurile. Nu erau admise femeile la ritualuri, la fel ca la daci. Astăzi, creştinismul nu acceptă hirotonisirea femeilor.

Zăul Moş transpare şi azi în forma de jurământ popular românesc "Zău!". Este evident că dacii nu jurau pe numele lui Zeus al grecilor... Până astăzi, românii îşi cinstesc moşii de două ori pe an. Ei încă mai au cel mai complex cult al moşilor, care în vechime nu se numeau pur şi simplu „morţi".

Pe timpul dacilor, marile ritualuri aveau loc la solstiţii, pe Muntele Kogaion. Atunci preoţii urcau muntele sfânt pentru a ajunge în faţa lui Deceneu, trimisul Zăului Moş. De-a lungul timpului, s-au avansat mai multe ipoteze cu privire la locul în care se afla Muntele Kogaion sau Kogaionon. Astfel, românii au mai mulţi munţi care concură la suprema titulatură sacră: Şurianul, Ceahlăul, Omul, Caraiman şi Găina. Nu întâmplător şi nu doar datorită formelor modelate natural, avem formaţiuni cu nume sacre: Panaghia, Altarul, Toaca, Adam, Eva... Probabil că toţi au fost munţi sacri, unde sălăşluiau părinţii iniţiaţi, după modelul Kogaionului unde veghea Deceneu. Dar cel mai important dintre ei trebuie să fi fost Şurianul. Nu întâmplător, zeul Soarelui la vedici era Surya, adică acelaşi Zău Moş, cu toate atributele luminii. Pe Şur! ianu s-a ridicat Sarmisegetuza Regia, cu toate sanctuarele din jur. Construcţia este atribuită lui Buerebista, dar aşezarea trebuie să fi fost mult mai veche. Trebuie să ţinem seama şi de observaţia lui Strabon care scria despre o apă ce curge alături.

Pe-atunci, Dumnezeu umbla pe Pământ şi sfinţea toate trecerile. De aceea, multe au rămas sfinte. Lângă Cluj, au fost găsite trei capete de piatră aşezate pe trei morminte de incineraţie din neolitic. Toate trei erau orientate spre Poiana Rotundă, un alt loc sacru de cea mai îndepărtată vechime.

Există numeroase dovezi că pelasgii au pus bazele unei spiritualităţi complexe, care a iradiat din spaţiul carpato-danubiano-pontic în tot arealul eurasiatic. Civilizaţia dunăreană, cu toate formele ei de manifestare (Vincia, Tărtăria, Turdaş, Gumelniţa, Hamangia, Cucuteni) se remarca printr-o adâncă religiozitate. Şi mereu apar noi argumente.

Ziarul britanic "The Independent" publica recent o informaţie de mare interes. Arheologii germani au descoperit de curând peste 150 de temple pe teritoriul Germaniei de răsărit, al Slovaciei, Cehiei şi Austriei, vechi de peste 7000 de ani. Mai vechi cu două mii de ani decât piramidele din Egipt sau de-

cât megaliții de la Stonehenge. Descoperirea revoluționează studiul preistoriei. Cercetătorii au făcut fotografii din avion timp de trei ani, după care au început să sape. Cel mai mare templu , cu un diametru de 150 de metri, s-a găsit la temelia oraşului Dresda. Este vorba de o mare comunitate umană, foarte religioasă, a cărei origine trebuie căutată în aceeaşi civilizație agrară danubiană. Ea ar fi dispărut la fel de misteriors doar după trei sute de ani de existență.

Sacrificiile de la solstiții aveau loc numai pe înălțimi. Fiecare aşezare avea o înălțime sacră. Acest model arhetipal s-a păstrat până azi. În satul tradițional, biserica se ridică pe deal sau măcar pe o colină. Focul se aprinde la cimitir în Joia Mare, iar de Lăsata Secului se aruncau roți de foc de pe dealuri, obicei încă practicat în unele zone din Transilvania, Moldova şi Gorj.

În noaptea de Înviere, toate dealurile din România iau foc: coboară țăranii, câți au mai rămas, cu lumina cea sfântă spre casă. Cine străbate România în acea noapte înțelege mai bine misterul vechii spiritualități a dacilor, transpusă în creştinismul ortodox.

Dualismul Zalmoxis-Gebeleizis a fost intuit de unii cercetători, fără să se vorbească explicit despre această realitate. "Mitologia dacilor se bazează pe un dualism uraniano-chtonian, în faza de independență a Daciei, cu accent henoteist pe caracterul uranian al religiei de stat, iar în faza romană a Daciei, de un chtonism care se menține clandestin la dacii romanizați ca mitologie populară", arată Romulus Vulcănescu în "Mitologia română".

Pentru vechii daci, la fel ca pentru perşi, cultul morților era, indirect, cultul vieții mereu biruitoare. Este profund fals şi nedrept să afirmăm că moşii erau "păgâni". Păgânismul înseamnă lipsa credinței, ceea ce nu se poate afirma despre daci. Capetele morților - cei şapte colaci de înmormântare, la panihidă şi la liturghia de dezgropare după şapte ani - semnifică eternizarea în viața de dincolo. Soarele cu semiluna, având scara la mijloc. Toate de pâine. Alături, pe o năsălie mai mică, se află "pomul" - coloana cerului, împodobit cu fructe. Pomul se dă de sufletul celui plecat. În toată Moldova istorică, deci şi în Basarabia, şi în Transilvania, se face toiag sau lumina de stat. Este practic o lumânare din ceară curată, care trebuie să aibă lungimea egală cu înălțimea mortului. Lumina de stat se f! ace spirală şi trebuie să ardă integral acolo unde s-a sfârşit cel plecat. După cum se observă, dacii au topit geometria sacră în riturile lor unice până astăzi în Europa. Geometrie sacră în pâine, în ceară, la fel ca pe porți sau pe covoare şi strămini. Vinul sfințit este sângele transsimbolizat. Rudele defunctului „beau paus" din acelaşi pahar, după ce se ridică slava. Din nefericire, şi sărăcia a afectat cultul moşilor la români. Simeon Florea Marian observa cu o sută de ani în urmă: „Starea materială nu le mai permite românilor să facă multă cheltuială pendtru datini". Astăzi, unii compatrioți au ajuns la înmormântarea cu dar...

În satele din jurul oraşului Bor din Timoc, Serbia de azi, românii mai dau şi astăzi focul şi hora formată în jurul flăcărilor de sufletul celui plecat. Dacă unora li se pare "păgân" să-ți înmormântezi morții în grădină, cum procedează încă momârlanii, în realitate, această tradiție semnifică tocmai relația indestructibilă dintre viață şi moarte. Obiceiul înfierii unui orfan în groapa părinților, descris magistral de Iftimie Nesfântu în mai multe reportaje, are aceeaşi simbolistică.

Dar poate cele mai tulburătoare rămân practicile de priveghi la dacii liberi, pe care încă le-am putut vedea în mai multe sate. Pentru daci, trupul este închisoarea sufletului, iar viața este un chin. Cum spune Coşbuc: "Viața asta-i bun pierdut/ Când n-o trăieşti cum ai fi vrut. / Şi-acum ar vrea un neam călău/ S-arunce jug în gâtul tău. / E rău destul că ne-am născut./ Mai vrem şi-al doilea rău?".

Dacii credeau în nemurirea sufletului şi trăiau cu această speranță. Faptele lor aveau acest reper fundamental: dobândirea nemuririi. Reminiscențe încă s-au mai păstrat, după ce creştinismul şi comunismul au intenționat să înlăture practicile considerate păgâne. La adăpostul nopții, atunci când ochii vigilenți ai preotului nu mai sunt prin preajmă, orice lamentație încetează şi începe un spectacol straniu: calul de priveghi, vornicul şi gogiul, nişca, ciuştea, buhna, leafa, ineluşul, mânăstioara, butea cu curechi, cleapşa, bâza, moara, capra, ursul, gâsca, cocostârcul, de-a curge sânge din grindă, şubetul (bătuta pe foc), mâța chioară, mânzulica, gherdănica şi multe altele. Sunt forme de teatru magic, pe care profesorul Vasile Adăscăliței le-a conservat într-o arhivă impresionantă la Iaşi, unic! ă în România, şi apoi le-a descris în cartea „Românitatea de Sus. Repere etnologice". Jocurile de priveghi atestă vechea spiritualitate a dacilor, pe care cei mai mulți români au abandonat-o. De la romani şi de la alte popoare alogene am preluat lamentația, bocetul.

În fond, bucuria în fața morții ar putea fi considerată chiar profund creştină. De altfel, creştinismul ne învață că nu trebuie să prețuim valorile lumeşti, că este recomandabil să ne construim casă în cer şi să ne bucurăm pentru faptele noastre bune atunci când plecăm. Iată ce spun uncheşii daci de pe Valea Gurghiului la priveghi: "Omule - pomule/ nu te milui,/ nu te jelui,/ Bucură-te bucură/ că rădăcina ta/ murind în pământ/ a prins în cer şi lutul tău/ s-a încurat/ de unde-a venit/ în vis liniştit./ Bucurați-vă bucurați/ şi voi ceilalți/ oamenilor-pomilor,/ femei şi bărbați/ beți şi mâncați,/ cântați şi jucați/ că Gheorghe n-a răpus,/ e numai dus,/ e numai întors/ în lumea ce-a fost..." Asemenea gânduri atestă adânca religiozitate a unui popor străvechi, pentru ! care totul era sacru.

Zăul Moş a coborât pe Pământ. Un munte care străjuieşte satul Ponor din Apuseni se cheamă Urmezău.

Totul se sfințeşte prin trecerea Zăului Moş. Cum spune Nichita Stănescu în „Getica":

„Nu te tăia la mână sau la picior,/ din greşeală sau dinadins. / De îndată vor pune în rană un zeu, / Ca peste tot, ca pretutindeni,/ vor aşeza acolo un zeu/ ca să ne-nchinăm lui, pentru că el/ apără tot ceea ce se desparte de sine. / Ai grijă, luptătorule, nu-ți pierde/ ochiul/ pentru că vor aduce şi-ți vor aşeza/ în orbită un zeu/ şi el va sta acolo, împietrit, iar noi/ ne vom mişca sufletele slăvindu-l.../ Şi chiar şi tu îți vei urni sufletul/ slăvindu-l ca pe străini".

Temelii spirituale dacice la Mihai Eminescu și Nicolae Densușianu

• *Prof. dr. Mihai Popescu*
Biblioteca Militară Națională,Bucureşti

Născuți în locuri binecuvântate de Dumnezeu ale spațiului etnic şi spiritual românesc - Nicolae Densuşianu în Țara Hațegului din Transilvania şi Mihai Eminescu în Botoşanii Moldovei - cei doi tineri aveau să se întâlnească mai întâi într-un spațiu virtual, în paginile revistei Familia, unde şi-au făcut debutul cu poezie în primăvara anului 1866.

Într-un interesant articol publicat în revista Dacia Magazin, domnul Napoleon Săvescu a pus în valoare elementele comparative, în plan spiritual, estetic şi prozodic, ale creațiilor poetice de început şi ale preocupărilor istorice, etnografice şi folclorice ale celor doi poeți, din acea perioadă de început a vieții şi activității lor.

Mai puțin se ştie că ei s-au întâlnit şi au legat o frumoasă prietenie, începută la Sibiu şi în Mărginimea Sibiului şi continuată apoi la Bucureşti, după 1877. Sunt cunoscute, din amintirile vechilor săi prieteni, detalii ale călătoriei lui Eminescu de la Cernăuți până la Blaj, în vara anului 1866.

Unul din frații lui Eminescu, Nicolae Eminovici, urma cursurile unei şcoli de felceri militari, la Sibiu. Când Mihai Eminescu a sosit la Sibiu pentru a-şi întâlni fratele, acesta absolvise şcoala şi plecase deja în garnizoana Timişoara.

În locul fratelui de sânge, Eminescu va fi primit de un frate de preocupări spirituale. Nicolae Densuşianu era student la Academia Săsească de Drepturi (Rechtsakademie) din Sibiu şi au urmat mai multe zile de erudite discuții, schimburi de idei poetice, literare şi istorice, ale căror influențe pot fi urmărite în operele literare, jurnalistice sau istorice ale fiecăruia din ei.

În timpul călătoriei sale prin Transilvania, Eminescu avusese ocazia să cunoască viața de zi cu zi a țăranului român şi adunase mărturii privind atrocitățile săvârşite de autoritățile maghiare în timpul revoluției de la 1848. Densuşianu cunoştea mai îndeaproape aceste realități, deoarece tatăl şi fratele său au fost maltratați şi erau gata să-şi piardă viața în acele împrejurări tragice prin care trecuse neamul românesc. Părinții şi bunicii săi îi deschiseseră gustul pentru studierea Revoluțiunii lui Horia, cel care voia să fie "*Rex Daciae*", titlu pe care adversarii şi detractorii îl luau în derâdere, dar care avusese un ecou profund în sufletele românilor transilvăneni, mai întâi, apoi în cugetele românilor de pretutindeni.

Comportamentul autorităților austriece şi mai ales al celor maghiare față de români l-au făcut pe viitorul istoric să mediteze la soarta locuitorilor Daciei din teritoriul cucerit de romani. Evenimentele contemporane aruncau o lumină nouă asupra trecutului şi permiteau o abordare intuitivă a temeliilor spirituale dacice în formarea poporului român, într-o epocă în care "latinitatea" noastră era socotită un titlu de noble-

țe şi apărea ca un adevăr axiomatic până şi în manualele şcolare.

La rândul său, Eminescu observase prăpastia dintre spoiala vieții urbane şi autenticitatea profundă şi străveche a satului românesc.

Putem afirma că această apropiere prin intuiție de rădăcinile noastre dacice a fost continuată pe căi diferite de Mihai Eminescu şi Nicolae Densuşianu în operele lor.

La Eminescu, în poemul scris în 1867, Horia este înfățişat asemenea unui rege dac:

Horia pe-un munte falnic stă călare:
O coroană sură munților se pare

Iar Carpații țepeni, îngropați în nori,
Îşi vuiau prin tunet gândurile lor.

- Eu am - zise-un tunet - suflet mare, greu,
Dar mai mare suflet bate-n pieptul său;

Fruntea-mi este albă ca de ani o mie,
Dară al lui nume mai mult o să ție.

- 'Nalți suntem noi munții - zise-un vechi Carpat -
Dar el e mai mare, că ni-i împărat.

Poemul *Rugăciunea unui dac* (1879) are dimensiuni cosmogonice şi antropogonice, cu subtile întruchipări poetice ale străvechiului monoteism al strămoşilor noştri:

Pe când nu era moarte, nimic nemuritor,
Nici sâmburul luminii de viață dătător,

Nu era azi, nici mâne, nici ieri, nici totdeauna,
Căci unul erau toate şi totul era una;
Pe când pământul, cerul, văzduhul, lumea toată
Erau din rândul celor ce n-au fost niciodată,
Pe-atunci erai Tu singur, încât mă-ntreb în sine-mi:
Au cine-i zeul cărui plecăm a noastre inemi ?

El singur zeu stătut-au 'nainte de-a fi zeii
Şi din noian de ape puteri au dat scânteii,
El zeilor dă suflet şi lumii fericire,
El este-al omenimei isvor de mântuire:
Sus inimile voastre ! Cântare aduceţi-i,
El este moartea morţii şi învierea vieţii !

Însă dacismul eminescian va înflori şi va da roade în ample poeme, cum ar fi *Odin şi poetul*, *Memento mori* şi *Mitologicale*.

"Răsărit din fundul Mării Negre", poetul, "tânăr cu ochi din ceriuri", ajunge în Valhala "zeilor vechi şi mândri" şi este întrebat de un bătrân ce sta-ntr-un colţ de masă:

- — Ascultă,
Nu mi-i şti spune ce mai face ţara
Ce Dacia se numea - regatul meu ?
Mai stă-nrădăcinată-n munţi de piatră,
Cu murii de granit, cu turnuri, grote,
Cetatea-mi veche Sarmizegetusa ?
- Nicicum, o Decebal. O văd
Pentru întâia dată acum înălţată
Prin părul tău ca o coroană mândră,
Lucrată-n pietre scumpe ca-n granit.

După o "panoramă a deşertăciunilor" lumii prin Babilon, Egipt, Grecia şi Roma antică, în *Memento mori*, asistăm la dubla bătălie, din ceruri şi de pe pământ, a dacilor împotriva agresorilor romani:

... Din fundul Mării Negre, din înalte-adânce hale,
Dintre stânce arcuite în gigantice portale,
Oastea zeilor Daciei în lungi şiruri au ieşit -
Şi Zamolx ca uraganul cel bătrân, prin drum de nouri,
Mişcă caii lui de fulger şi-a lui car. Călări pe bouri,
A lui oaste luminoasă îl urma din răsărit.

... Decebal s-arată palid în fereastra 'naltă-ngustă
Şi coroana şi-o ridică către-imaginea augustă
Şi se uită cu durere la divinii săi străbuni.

...Van din Sarmizegetusa vin săgeţi în roşii ploi,
Scuturi se îndrept spre dânsa oprind grindina de-aramă;
Zeii urlă - stânci se clatin, norii- n fâşii se destrană
Şi de fulgeri lungi şiroaie curg în munţii rupţ şi goi.

Din apus vin zeii Romei, pe o stea de vulturi trasă,
Zeus de nori-aducătorul urcă bolta maiestoasă,
Mart încoardă arcul falnic spre Zamolxe aţintit;
Ca să scape neamul nobil răsărit din a lui coaste,
Însuşi el a Urbei semne le ridică înspre oaste
Şi de-antica lui turbare tremur norii de granit.

Asistăm apoi la "cumplita mas-a morţii" ducilor daci, care:

Vor mai bine-o moarte crudă decât o viaţă sclavă,
Toarnă-n ţestele măreţe vin şi peste el otravă
Şi-n tăcerea sânt-a nopţii ei ciocnesc, vorbesc şi râd.

Râd şi râsul însenină adâncita lor paloare.
Se sting una câte una faclele mirositoare,
Se sting una câte una vieţile ducilor daci.

Decebal însuşi:

... (palid ca murul văruit în nopţi cu lună)
Se arată în fereastră şi-şi întinde alba mână...
— El vorbeşte. Şi profetic glasu-i secolii pătrunde:
Sufletu-i 'naintea morţii lumineaz-a vremii unde;
Gândul lui o prorocie - vorba lui mărgăritar...
... - Vai vouă romani puternici ! - Umbră, pulbere şi spuză
Din mărirea-vă s-alege ! Limba va muri pe buză,
Vremi veni-vor când nepoţii n-or pricepe pe părinţi -
Cât de-naltă vi-i mărirea, tot aşa de-adânc' căderea.
Pic cu pic secând păharul cu a degradării fiere,
Îmbăta-se-vor nebunii, despera-vor cei cuminţi

Multe pagini din opera eminesciană îşi trag seva lor profundă din cele câteva zile de discuţii aprinse cu fratele său de suflet Nicolae Densuşanu, de cufundări în enigmele istoriei străvechi ale poporului român. Însă realitatea era dură pentru românii aflaţi sub administraţie străină şi prietenii celor doi află că autorităţile austriece aveau intenţia să-l reţină pe tânărul Eminescu, pentru preocupările sale, considerate subversive. Nicolae Densuşianu îl conduce la Răşinari, într-o familie de preoţi de origine aromână (bunicii viitorului poet Octavian Goga), de unde va fi trecut prin "vama cucului" în România.

După stabilirea lor la Bucureşti, din 1877, prietenia dintre Eminescu şi Densuşianu se va manifesta şi în viaţa publică. Ei vor colabora la aceleaşi publicaţii (de exemplu, ziarul *România liberă*, editat de ardelenii stabiliţi la Bucureşti, având în program pregătirea unirii Transilvaniei cu România, visul de veacuri al lui *Horea Rex Daciae*). De asemenea, au activat în cadrul societăţii *Carpaţii* (fiind urmăriţi pentru asta de serviciile secrete austro-ungare) şi au participat la şedinţele bucureştene ale societăţii *Junimea*.

Dacia preistorică, lucrarea postumă a lui Nicolae Densuşianu, este astăzi cunoscută mult dincolo de graniţele României şi ale spaţiului etnic românesc, în ciuda interzicerii tuturor lucrărilor autorului în perioada 1944-1986.

Opera eminesciană, antumele, postumele şi manuscrisele, cuprind încă numeroase mărturii ale căutărilor marelui poet român la izvoarele etnice şi spirituale ale neamului românesc.

STRÂMBA ROMANITATE A ROMÂNILOR

(SAU, TREI RĂUTĂȚI DE SEZON)

Este inacceptabil pentru unii, că strămoşii noştrii nu ar putea fi legionarii romani. Atât de inacceptabil, încât prin ceea ce fac şi încearcă să demonstreze, frizează uneori ridicolul. Apartenența la hoardele romane care au cotropit o mică parte a Daciei, este pentru mulți dintre ei o dogmă, o credință chiar, căreia i se închină cu pioşenie mai mult sau mai puțin sinceră. Cotropitorul împărat Traian este venerat, beneficiind de închinăciunile unor personalități şi a unor instituții care se hrănesc din banul public, iar lupoaica dădătoare de lapte matern este ridicată la rang de monument național fără nici un discernământ. Sigur că fiecare dintre noi avem dreptul să gândim liber, fiecare este îndreptățit să creadă şi să venereze după bunul plac, sau după cât îl duce mintea. Dar cei mulți şi mai ales cei tineri trebuie să-şi formeze conştiința şi personalitatea cunoscând realitatea istorică şi nu strâmbătatea pe care istoricii noştrii, mânați fie de interese geopolitice, fie de incompetență , fie de interese meschine se străduiesc să o semene în conştiința generațiilor.

TRAIAN LA DEVA

De ceva ani buni, în centrul municipiului Deva tronează statuia împăratului care a condus cotropitorii romani în războaiele de jefuire a ultimului teritoriu dobândit şi a primului părăsit de către aşa zisa civilizație romană.La vremea când se ridica această statuie, primarul urbei critcat pentru întreprinderea sa, motiva cotropirea romană prin faptul că „şi dacii treceau Dunărea înghețată şi îi atacau pe romani fără nici un motiv”. Elev disciplinat se pare, dânsul aşa o fi învățat pe băncile şcolii, numai că profesorii săi uitaseră să-l învețe că dincolo de Dunăre era tot teritoriu al dacilor cotropit de romani cu ceva timp înainte şi bieții daci care dârdâiau de frig trecând Dunărea înghețată, nu făceau decât să-şi apere propiul teritoriu şi nimic altceva.Aşa că, atât a ştiut domnul primar, atât a făcut. Şi aşa s-a născut Traian la Deva. Ținându-i trena imperială, în spatele său s-a aciuit un alt personaj ciudat, Corneliu Stan, iubitor de frunte a lui Traian care de ani de zile se străduieşte să bage în mintea celor care se încumetă să-l asculte, elucubrații demne mai degrabă de o cauză medicală decât de una ce ține de istoria acestui neam. Află lumea de la dânsul, odată pe an şi repetat papagaliceşte, că Decebal a fost trădătorul dacilor, că Traian este paşaportul nostru spre Europa,că Bunavestire, sărbătoare sfântă a creştinilor ar trebui sa fie schimbată din 20 martie aşa cum a fost sărbătorită de sute de ani, la 18 septebrie, ziua de naştere a împăratului iubitor de vin şi de băieți tineri, că românii fără Traian nu înseamnă nimic şi alte cele. Ca şi în ceilalți ani s-au depus coroane de flori la statuie. A depus cine a putut si dupa cum s-a priceput. A depus Cultura, că de... aşa se cade când e vorba de bani publici, să-i cheltuim pe coroane oferite cotropitorului roman, nu să cumpăram saci de gunoi pentru Sarmisegetusa sufocată de nesimțirea arheologilor.Pentru aşa ceva nu sunt bani. A depus coroană probabil în necunoştință de cauză şi în premieră, Poliția (cine i-o fi îndemnat, greu de spus), închinându-se în fața unui pedofil recunoscut şi cu dosar penal instrumentat de istorie. Muzeul Civilizației Dacice şi Romane a depus şi el o coroana tot pe bani publici, în memoria civilizatorului, ca nu cumva să uităm de capul lui Decebal, batjocorit pe scările senatului în numele aceleiaşi civilizări. A cântat şi un cor, imnurile Europei şi ale României. Astfel, corul şi-a plătit o noapte de cazare pe care distinsul Stan le-a asigurat-o prin Austria. Din păcate, nici organizatorii nici coriştii, cu atât mai puțin romanul cu pricina, nu şi-au adus aminte, n-au ştiut sau au omis intenționat, că imnul nostru național nu mai conține de ceva timp, prin lege, versurile referitoare la Traian şi la sângele de roman. Toată această manifestare s-a desfăşurat în prezența unui numeros public format din... trei câini scăpați ca prin minune de decimarea impusă de aceiaşi primărie organizatoare. În rest, nimeni, nici măcar trecătorii nu se opreau să vadă ce se întâmplă. Spectacolul a continuat a doua zi la Ulpia Traiana când domnul Corneliu Stan enervat probabil din cauza unei asistențe aşa de reduse şi-a ieşit din pepeni, amenințând la finalul unui discurs înflăcărat pe cei prezenți, că Dumnezeu nu le bagă în sac şi că ei, cetățenii comunei daca nu vor sărbătorii la anul 1900 de ani de la cotropirea Daciei şi dacă nu vor da numele de Traian şi... nu mai ştiu cum, localității lor va fi vai şi amar de ei. Noroc că cei prezenți nu l-au băgat în seamă. Ei se bucurau că pot bea duminica o bere, mânca o pereche de virşli şi asculta o muzică populară la ei acasă în amfiteatrul roman. Cât despre Decebal şi Traian, întrebați de un reporter inventiv de

Numeroasa asistență a unei manifestări anuale care cheltuie banul public în folosul nimănui.

în miniatură, visa să ajungă la fel ca cel pe care îl copia în toate cele, dur şi cu tupeu, bătăios şi populist. N-a fost să fie pentru că atunci când s-a simțit îngenunchiat de reformele celor de la Bucureşti, politica i-a făcut cu ochiul. Şi aşa a ajuns primar. Numai că atunci când era lider de sindicat oamenii săi instigați de el sau nu (în orice caz, cu acceptul său) aveau obiceiul să arunce cu slănină în jandarmi, sau în clădirea prefecturii şi să spargă geamuri pe unde aveau de protestat. Atât ştiau, atât îi învăța liderul, atât făceau. Cu aceste obiceiuri s-a aşezat pe fotoliul de primar şi cum acest fotoliu este ceva vremelnic, s-a gândit el că ce-ar fi să lase în urma sa ceva.

Şi ce să lase el mai bun şi mai trainic decât statuia lupoaicei de la Roma garnisită pe de-asupra şi cu

televiziune, cei mai mulți au zis că ei țin cu Decebal că-i de-a lor. Şi aşa, a mai trecut un an şi domnul Stan şi-a mai răcit odată gura de pomană şi la anul îl aşteptăm din nou să mai auzim ce-i mai puie mintea şi să ne bucurăm că virşli gustoşi ca în țara Hațegului nu se fac niciunde în lume, darămite în Europa.

SLANINA, LUPOAICA, GEAMURI SPARTE ŞI LATINITATEA

Subtitlul de mai sus nu este un joc de cuvinte pentru că elementele care îl compun au o strâsă legătură. Bradul este un oraş care deschide poarta spre vestita Țara Moților. Cu oameni harnici şi cinstiți. Prin vinele lor curge sângele lui Horea, Cloşca şi Crişan, sângele crăişorului munților Avram Iancu, sângele moților de odinioară care orice au suportat numai jugul nu. Aici este primar, ales democratic, Florin Cazacu . Înainte de aşi pune tricolorul pe piept, era lider al minerilor. Un fel de Miron Cosma

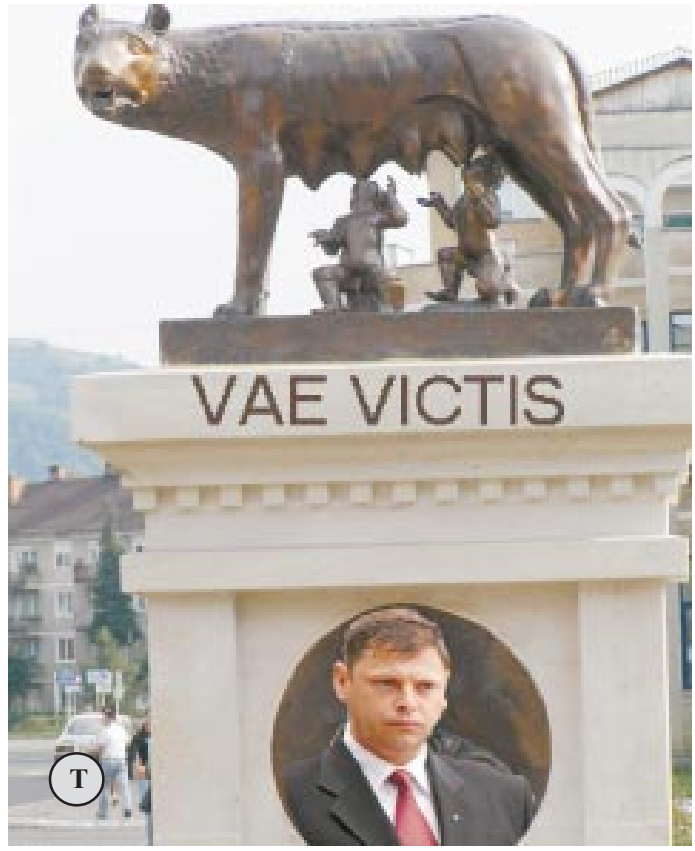

Pohta ce-a pohtit de a fi sub o lupoaică i s-a îndeplinit unui primar simpatic dar care îi uită pe ai lui şi ține cu romanii.

basorelieful unui împărat beţivan care acum vreo 1900 de ani a năvălit la furat şi la omorât prin părţile noastre. Şi alţi edili, din alte oraşe româneşti au înălţat această strâmbă probă a latinităţii noastre. În timpul războiului pe vremea când mai eram în barcă cu fasciştii, Musolini a dăruit Clujului ocupat de hortyşti o lupoaică asemănătoare.Atunci studenţii au ieşit în stradă şi au strigat în gura mare „duce, duce i-aţi căţeaua şi ţio..." Urma ceva, legat de împerecherea dintre om, adică Musolini şi lupoaică. La dezvelirea monumentului latinităţii de la Brad, nimeni n-a huiduit. Probabil că nimeni , nici măcar primarul nu şi-a adus aminte sau nu ştia că Horea era primit la împăratul de la Viena cu onoruri şi era numit REX DACIAE –Regele Daciei. La fel nu şi-au adus aminte că visul lui Avram Iancu era să refacă statul condus odinioară de Decebal şi că el chiar numea toate teritoriile României de astăzi într-un singur cuvânt, Dacia, că tragicul său sfârşit s-a datorat imensei deziluzii pe care a avut-o atunci când s-a văzut singur printre adversarii care se temeau să aibe de a face cu un aşa de important şi puternic teritoriu.

La câţiva kilometrii de locul în care în fiecare an se închină primarul Bradului, la mormântul Iancului, acolo unde anul acesta a murit în picioare, spre tristeţea tuturor, Gorunul lui Horea, simbol etern al libertăţii moţilor, edilul şef şi-a văzut visul cu ochii. Romulus şi Remus au venit din „Cetatea Eternă" să sugă laptele lupoaicei pe plaiurile mioritice ale dacilor.

Ne întrebăm şi pe bună dreptate când este sincer cu adevărat domnul primar? Când îşi face smerit cruce la căpătâiul lui Avram Iancu, când se întristează de moartea gorunului, sau când aduce osanale unei frumoase legende a poporului italian, fals şi nedrept monument adoptat al originii noastre.

Cohortă romană, cu origini greu de stabilit, în decor medieval, primind ordinul de a întoarce istoria cu susul în jos.

NU NOI SUNTEM URMAŞII ROMEI

Am parafrazat titlul cărţii doctorului Napoleon Săvescu, când am descoperit cu uimire, dar şi cu amuzament, că pe când noi vrem să ne descotorosim de povara originii romane, pe care ne-au impus-o cărturarii moldoveni, sau Şcoala Ardeleană, îmbrăţişată mai târziu de comoditatea altor istorici superficiali, unii dintre vecinii noştrii de la vest sunt mândrii că ei sunt urmaşi ai Romei. Cu ocazia Zilelor Hunedoarei, la manifestări a participat şi o cohortă romană echipată cu tot harnaşamentul adecvat care cântărea spuneau ei peste 20 de kilograme fiecare.Au făcut tot felul de giumbuşlucuri, jucându-se de-a „războiul cu nimeni" ,adunând zâmbetele celor ce-i priveau. Figuranţii erau din oraşul Sombothely din Ungaria şi veneau la Hunedoara la poalele unui castel medieval, să spună tuturor că înaintaşii lor sunt romanii civilizatori şi că ei vor să păstreze această moştenire vie pentru generaţiile următoare.Greu totuşi de priceput, având în vedere că atunci când hunii şi ungurii poposeau în Panonia romanii săracii, erau doar o amintire în conştiinţa nimănui pentru că trecuseră vreo 500 de ani decând „cuceritorii lumii" ca imperiu îşi dăduseră obştescul sfârşit.Şi mai e ceva care nu bate. Mai întâi au fost romanii acolo,au romanizat ca în Dacia, cum spun istoricii slugarnici şi au învăţat populaţia băştinaşă limba lor. Au venit hunii şi ungurii peste ei şi s-au încrucişat.A rezultat un nou popor? Cum oare, astăzi cei de la vest vorbesc o limbă curată care n-are nimic a face cu latina? După aceiaşi istorici, dacii vorbesc limba romanilor, dar în cazul de faţă, romanii vorbesc limba celor veniţi cu calul. Unde o fi dreptatea cu limba, cu urmaşii, cu moştenirea şi cu toate celelalte care ne dau o istorie strâmbă ?

Oricum acum putem să stăm liniştiţi.Nu noi suntem ăia cu Roma, iar cei ce vor să-i cunoască pe urmaşii Romei, să caute mai la vest.

• MALUS DACUS

ZAMOLXIS PRIMUL LEGIUITOR AL GEȚILOR

de CAROLUS LUNDIUS

De ce trebuie să auzim de la Carolus Lundius despre Zamolxis ca fiind cel care a dat lumii primele legi scrise?De ce nici unul din istoricii noştrii nu-l pomeneşte? Oare de ce suedezii se mândresc cu ce noi refuzăm să ne mândrim?Când oare istoria noastră în loc să înceapă cu înfrângerea noastră ,cu sfârşitul nostru ca stat,cu înfrângerea lui Decebal,va începe cu istoria Daciei şi a regilor ei ?

Iată de ce ne facem o datorie de onoare în a publica în serial întregul volum ZAMOLXIS PRIMUL LEGIUITOR AL GEȚILOR.

Prima ediție a acestui volum sub titlul *Zamolxis Primus Getarum Legislator* scrisă de Carolus Lundius a apărut în Suedia în anul 1687.Am găsit-o rătăcită într-un anticariat din Upsala-Suedia,de unde am cumpărat-o la un preț mare,încredințând-o spre traducere doamnei Maria Crişan .

Dr. NAPOLEON SAVESCU

CAPITOLUL VI, 1-7

***Rezumat Cap. IV, 1-7* §1. După cum sunt socotiți ca fiind mai mulți, se spune la plural: *Joves, Apollines, Vulcani, Mercurii, Aesculapii, Dianae, Veneres, Minervae, Cupidines Dionysii*, tot astfel se vorbeşte despre un Samolse mai vechi şi un altul de dată mai recentă; la fel stau lucrurile şi cu *Odini, Thorones, Friggae*, precum şi cu cealaltă mulțime de zei din patria noastră. §2. Numele şi chipul mai recent al lui Samolse l-a desființat pe cel mai vechi de Zamolxis; ne stau mărturii strălucite atât Strabon, cât şi Eddele. §3. La mulți scriitori persistă încă îndoiala dacă Zamolxis a fost om sau zeu. Preceptor al lui Pythagora şi inițiat în lucrurile sacre ale Hyperboreenilor, Apollo însuşi a fost numit *Hyperboreus* : discipolii acestuia au fost numiți "vocile zeului". §4. Pythagora, ca şi ceilalți mari filosofi, excela în vestite magii murmurate. §5. Totuşi, i s-au pus în cârcă, de către ignoranți, multe superstiții malefice, care ar putea fi chiar reale. §6. La Sciții hyperboreeni puteau fi distinse patru feluri de ființe animate. §7. Oare Pythagora să fi fost primul care a crezut în nemurirea sufletului? Cedem că nu, căci se pare că mulți alții au susținut acelaşi lucru înaintea lui, aşa că trebuie să fi fost ultimul şi nu primul.**

§1. Cum se poate deduce din cele spuse anterior, Apollo sau Baldur pare să fie unul şi acelaşi cu Zamolxis, până într-atât concordă lucrurile între ele; cel care a fost sclavul lui Pythagora şi apoi a fost eliberat, este unul şi acelaşi, iar acesta, conform probelor de mai sus, s-a numit *Zamolxi*. Aşadar, cu bună ştiință, s-au numit cu unul şi acelaşi nume, mai mulți, conform monumentelor literare vechi. La Cicero (**De N.D.**, lib. III, p.m. 70 şi următ.), Diodor Sicilianul (**Bibl. H**., c. I) le găsim numele la forma de plural (ca şi cum ar fi fost mai mulți): *Joves, Apollines, Vulcani, Mercurii, Aesculapii, Hercules, Dianae, Veneres, Minervae, Cupidines Dionysii.* Tot la fel găsim zeii noştri şi în Analele şi istoriile naționale: *Odini, Thorones, Friggae* şi toată ceata zeilor. Vezi şi Cl. Verelius (**Gautt. Saug.**, p. XL, **Ad Hervar. Sag.,** c. I) la care merită a fi citite cu atenție notele prea nobilului Stiernhilmius comparativ cu cele ale lui Celsius (**Eccl.**, p. I, c. VI).

§2. Adaug, pe lângă altele, şi scrierile magice, ba chiar şi superstițiile din care ceva a fost introdus aici; aşa că este de-a dreptul de mirare că nu a fost pusă în frunte însăşi acea forță şi măreție de către strămoşi şi anume mânia lui Dumnezeu care a fost greşeala *profanilor*, credeți-mă, pe care şi-au însuşit-o cu atâta abilitate.

Acest lucru este atestat, printre alții, și de Strabon[17] (d.m.l. și p. l. 7). La fel se vorbește și în **Scrierile Eddice**, în Gylfaginning: "Aceste nume de zei și le-au însușit asiaticii pentru ca, după o perioadă mai mare de timp, oamenii să nu se îndoiască de faptul că ei au fost absolut aceiași, fără îndoială, aceia ale căror fapte le acceptaseră mai înainte și cei pe care acum îi contemplă". Și acum să adăugăm cuvintele următoare din Prefața **Scrierilor Eddice:** "Și atunci și-a adoptat ficeare în parte, pentru sine, numele vechilor zei".

§3. Faptele sunt clare, așa că pentru nimeni nu mai este un semn de întrebare dacă Zamolxis a fost om sau zeu. De ce? Pentru că a fost inițiat la dascălul numit Pythagora, în lucrurile sacre ale Hyperboreenilor și profeția adevărurile nu mai puțin decât o făcea Apollo Pythianul, ne relatează Laertius (**De Vit. Philos. in Pythag.**) din Aristippus Cirenaicul, despre sus pomenita nemurire, idee pe care o pusese în circulație și care este confirmată chiar de către scriitori și chiar din același motiv din care Apollo a fost stimat de către discipolii lui din ținuturile Hyperboreene. A se vedea și Laertius și Malchus (d**.l. et Malchus in vit. Pythag.**). Este pentru toată lumea clar că Apollo, numit hyperboreanul, a fost văzut de către mulți, în același timp în mai multe locuri. Vezi și Aelianus (Hist. var., lib. II, c. XXVI; lib. IV, c. XVII) și Jamblichus (**De Vit. Pythag**., c. XXVIII); adaugă-l și pe Porphyrius (**Vit. Pythag.**) și pe Lukian (**Dial. Mort.**) unde Menippus, salutându-l pe Pythagora, adaugă următoarele: "*aire, w Euforbe, h o' ti an eelei* " ("Să fii sănătos, Euphorbe sau Apollo sau cum vrei să-i mai zici!"). De aici și discipolii lui erau numiți, cum remarcă Laertius (d.l. VIII), "ai zeului Apollo, cel cu multe nume" (*pantoia Qeou fwna*).

§4. Dar de ce? Despre ce fapte ale lui Pythagora este vorba acum, dacă nu despre vestite magii, ba chiar și profeții? Desigur acest fapt este consemnat și de Timon zis mizantropul, că Pythagora a fost vestit și în cunoașterea artei magiei și nu trebuie să ne rușinăm de cuvintele lui Plutarch, Lukian și Plinius. De aceea există mențiunea lui Platon, precum și a altor filosofi renumiți care susțin că mulțumită tocmai meșteșugului îndelung învățat al magiei, s-a acceptat ca exiliile să fie considerate mai veridice decât peregrinările. Iată și cuvintele lui Plinius în materie: "Arta magică a câștigat așa de mult în importanță, încât în zilele noastre se bucură de mare stimă la cea mai mare parte a popoarelor". Și mai departe: "În Britannia actuală este cinstită magia cu mare entuziasm" (Vezi și Plinius lib. XXIV, c. XVII și lib. XXX, c. I, nu prea departe de început și spre final).

§5. Și totuși, nu aș putea să neg faptul că o mare parte a superstiției malefice pusă pe seama unor magicieni necultivați ar putea fi ceva absolut natural. Franciscus (B. de Verulam., **De Vicissit. Rerum ferm.** LVI) relatează foarte înțelept: "Incendiile devastatoare, loviturile cumplite ale soartei și zgomotele înfricoșătoare care au stăruit multă vreme la macedoneni au fost numite magice". Iată cuvintele lui Franciscus: "Este sigur că pe vremea lui Alexandru cel Mare au fost folosite mașinile indestructibile de război (*tormenta aenea* cu care se aruncau pietre, proiectile etc, un soi de catapulte care făceau zgomote foarte mari, n.t.) asupra locuitorilor Oxydracilor din India; acestea au fost numite de către Macedoneni *tunete* și *fulgere*, iar operațiile (de război) *magice*. Fără îndoială că la fel stau lucrurile și în cazul puterii focului și grozăviilor incendiilor care au avut loc la chinezi înainte de anul o mie". Asemenea exemple pot fi date și din trecutul mai apropiat, spre exemplu la Roger Bacon (1214-1294), foarte adesea acuzat de magii, care în cele din urmă s-au dovedit a fi fost fenomene pur naturale. A se vedea și Naudaeus (**Op. Pecul.**) și Spondanus în Anale A.D. 1278 (ad. A. C (I). CCLXXIIX), precum și Borrichius în **Disertație despre nașterea și progresul chimiei**.

§6. Am spus că Pythagora a fost inițiat în elementele sacre ale Hyperboreenilor. De ce atunci să nu fi primit la ospățul lui pe Abaris (preot al lui Apollo) a cărui săgeată fusese făcută să distrugă rânduiala - despre acest incident relatează și Jamblichus (capitolul citat mai sus). Și aici concordă faptul că neamurile slăvite se trag de la Sciții hiperboreeni, din motivul că sunt dotați cu patru feluri de vietăți: cea a Zeilor, a Larilor sau Demonilor, a Eroilor și Oamenilor. După cum

rezultă din toate istoriile străvechi, unde sunt pomeniți adesea, aşadar, lui Pythagora i-au urmat ceilalți filosofi, din care primii sunt socotiți a fi Platon şi Aristotel. A se vedea Laertius (d.l. VIII) şi Augustinus (**De C.D.**, lib. VIII şi XV). Hesiod (**Fapte şi zile**) îi numeşte *deuteroi daimone* ("demoni de gradul doi"), Seneca (**Ep. Ex. Plat. in Symp.**) îi socoteşte de importanță inferioară, iar alții, zeii plebei. Vezi şi ce transmite şi Platon prin Diodor din Sicilia (Bibl. H. IV pe la începutul cărții **Peri twn epifanetatwn hrwwn te kai hmiewn**, Despre apariții, eroi şi semizei), iar la Plutarch (**De Isid. et Osir.**, p.m. 360 şi urm. Şi **De Orac. desectu.**, p.m. 415) după zeii lui Hesiod urmează *daimona, hrwa kai anrwpou* ("demonii, eroi şi oamenii"), ordine identică cu cea de la Apuleius (scriitor din secolul al II-lea, autor al romanului **Măgarul de aur,** n.t.). Pe lângă acestea sunt demne de a aminti cele ce relatează Plutarch (**De Isid. et Osir. ,** p.m. 360 şi urm.) despre geniile malefice şi, nu numai el, ci cu mult înainte, Empedocle (sec. II î.e.n.), apoi şi Platon, Xenocrate, Chrysippus, Democrit şi alții.

§7. Se crede că Pythagora a fost primul care a vorbit despre nemurirea sufletului. Dar din scrierile celor vechi, transmise nouă prin Cicero **(Tuscul. I)**, aflăm totuşi că nu Pytahagora, "ci Pherekide Sirianul, dascălul lui Pythagora, a fost primul care a susținut că sufletele oamenilor sunt nemuritoare; această părere i-a transmis-o discipolului său, Pythagora, care a întărit-o şi mai mult". Să-l adăugăm aici şi pe Diodor Sicilianul (**Bibl. H.**, c. a V-a, p.m. 212). Prin urmare, faptele istorice cele mai cunoscute sunt întărite şi în consens cu cele consemnate de scriitori. De pildă, Pythagora profeție că Euphorbus, fiul lui Panthous care fusese ucis de Menelau la Troia, va învia şi a înviat şi profeția lui Pythagora a fost luată în seamă, întrucât a fost recunoscut după scutul pe care îl purtase Euphorbus. Vezi şi Laertius (d.l. VIII), Gellius (**N.A.** , lib. IV, c. XI) şi Lactantius (Plac. d. Fab., lib. XV, F. III), pe lângă mulți alții care au transmis la urmaşi acest episod. Sufletele au fost numite mai sus *sempiterni* ("veşnice"), în timp ce Cicero (lib. I, **De divin**., p. 93 şi urm.) le numeşte *immortales* ("nemuritoare"). Lucretius (**De R.N.**, lib. III şi IV) vorbeşte neclar despre părțile sufletului, ba chiar fals; alți scriitori, filosofi mai puțin importanți, susțin că sufletul omului este muritor; cei mai mulți însă, susțin opinia lui Pythagora; ca şi Justin (lib. XX, c. IV), de aceea l-au cinstit ca şi cum ar fi fost un zeu; dar despre nemurirea sufletului uman vom vorbi mai mult în cele ce urmează.

Pythagora a fost luată în seamă, întrucât a fost recunoscut după scutul pe care îl purtase Euphorbus. Vezi şi Laertius (d.l. VIII), Gellius (**N.A.** , lib. IV, c. XI) şi Lactantius (**Plac. d. Fab.**, lib. XV, F. III), pe lângă mulți alții care au transmis la urmaşi acest episod. Sufletele au fost numite mai sus *sempiterni* ("veşnice"), în timp ce Cicero (lib. I, **De divin.**, p. 93 şi urm.) le numeşte *immortales* ("nemuritoare"). Lucretius (**De R.N**., lib. III şi IV) vorbeşte neclar despre părțile sufletului, ba chiar fals; alți scriitori, filosofi mai puțin importanți, susțin că sufletul omului este muritor; cei mai mulți însă, susțin opinia lui Pythagora; ca şi Justin (lib. XX, c. IV), de aceea l-au cinstit ca şi cum ar fi fost un zeu; dar despre nemurirea sufletului uman vom vorbi mai mult în cele ce urmează.

Dacă doriți un abonament la

DACIA MAGAZIN

Trimiteți prin mandat poştal suma de 250 000 lei pe adresa Daniela Gridan 2700 Orăştie Piața Victoriei 20.

Veți primi începînd cu luna următoare douăsprezece numere ale publicației noastre. Vă rugăm să specificați pe mandat adresa poştală corectă la care doriți să primiți revista.